

د پښتو د پاچهۍ بیرغ پر ټوله ایشیا جگړه کړی، نو بیرته له ایران نه
غزني ته راغی !

ماچي دغه تاریخي کیفیت ولوست، په دې فکر کې ولویدم چې
ایا د دې دومره لوړتیا او برم سبب څه و؟ او څه دلیل و چې زموږ
د وطن خلق هغسې کامیاب او بریالي وو؟ زما په خیال خو -
دغه ټوله لوړتیا و او تر قیادت او فتوحاتو یو مهم سبب دغه و -
چې په هغه وخت کې د افغانستان خلکو او پښتنو د وحدت بیرغ
لوړ کړی و، دوی یې له امتیاز څخه په ټینګه اتفاق او یوالی ژوند کولو،
ټولو د وطن د لوړتیا له پاره زیار وکړی او دخپل حکومت سره
په ټولو اقداماتو کې درنښتیا ملګري وو، نو ځکه نتیجه یې وه چې
د ګنگاله غاړو څخه بیا تر دجلې او فرات پورې د دوی برم خپور
و، او د ملي وحدت په برکت یې په آسیا کې مرکزي حیثیت وموند.
مګر هغه وخت چې دوی هغه وحدت له لاسه ورکړ نو هغه -
نیولی ممالک څه بلکې خپلې مخکې، یې هم له لاسه ووتې، په دې شقاق
او بد بختۍ اخته شول، ځکه چې وحدت د اولسودار تقالری او
ټینګه اساس دی او هیڅ ملت بېله دغه نښتې لوړیدلای.

زده کړه !

په نغمه لکه بلبل غږ بدل زده کړه!
پټه خوله وینا د گل له بلبل زده کړه!
رخت په سر کړه له غنچې نه را بهر شه!
په هوا لکه وږمه چلېدل زده کړه!
د ازغې په څېر د گل سره همراز شه
په زير صورت د گلو ساتل زده کړه!
نستړن شه په آغوش سر و آراد کړه
په هر بوتي د گلشن تاو بدل زده کړه!

کورني مرغه په شان به څومره ژوند کړې
د شاهين په دود آزاد الوتل زده کړه!
که دنورو اسايښ او آرام غواړې
گهوارې غوندي د ځان کېدل زده کړه!

راحت پرېږده، زحمت واخله « سيد حسنه »!
د وطن په دردو غم ژپېدل زده کړه!

دوه رنگی

دیوه گل چې څومره رنگونه دېروي بېکلايي هومره
زیاته وي او چې هرڅومره مخونه ولري هومره دستایني
وېروي.

خو یو انسان که دوه رنگه شو، یایې ځان دوه مخي -
وېنود، نو نوريې مخ د کتونډی. پوهان وايي: «څنگه چې
یې هغسې ځان وېښه او څنگه چې ځان ښې هغسې اوسه!»
خو ځینې انسانان شته چې نړیوانې څو رنگه، خو مخه
لري بلکې ورسه څو ژبې یې هم پر خوله کې وی او د ماهر
ایکترانو پر څیر دخپل هر رنگ او هر مخ د ښودلو له پاره
مخصوصي صحنې لټوي، او دخپلې ژبې له پاره ځانته موقع
گوري.

داسې انسانان د نورو پر رنگ رنگیدل نه غواړي
خو د ځان د رنگ پر بدلولو کې دومره ماهر وی چې نور
په خپل رنگ ژر غولولی شي، د مخونو په پېژندلو کې لوی
لاس لري.

دوی په خپله ژبه یې نږگري خو خپله ژبه د هرچا او
هرځای د اقتضا سره گرزوي.

دوی د هر مجلس د رنگ سره خپل رنگ بدلوالی شي
او د هرچا د خوب رنگ یې ځانته معلوم کړی وي.

دوی په همدغره یوه ژبه غله ته وایي غلا کوه او د کور
څاوند ته وایي کور ساته، ظالم ته د ظلم لاره بڼی او مظلوم
ته د انتقام اخیستلو سترگونه وهي.

داسې دوه معني، دوه رنگي او دوه ژبي کان هميشه.
په ټولنه کې د دې په عوض چې وحدت، یووالي او ښه نیت
پیدا کړی د بد بڼی، بدگاني او بدنیت پر دې اچوي. دې
لپاره چې خپل ځانونه له دوه رنگي، دوه معني او دوه ژبي
څخه وژغور و باید په ټينگه زیار و باسو چې هرچا ته او په هر
مجلس کې چې څنگه یو، هغې ځانونه و بڼیو او چې څنگه ځانونه
بڼیو هغې و او سو!!

عزّت

عزت نشته زور وړو په حضور کې
لويي نشته تکبر او په غرور کې
قبلېدل د چاپه درې لوی ذلت دی
که نقصان نه وي په سترگو او شعور کې
له معنا او له کمال سره آشناسه
موندل کېږي لوی عزت د علم نورې
خوشالي په ډېر دولت او مال کې نشته
سبه ژوندون بویه د زړونو په ستر کې

دحسد او حرص خاوند په اور کې پښ ي
ليمان وي شپه او ورځ په سره تنور کې

ملنگان يې د دوهي په غاړه مومي
کوم تود والی چې مالدار مومي په کور کې
"عالی انکار"

لاندې لغتونه معنا او په مناسبو جملو کې استعمال کړئ

۱- غرور ۲- ذلت ۳- سرور ۴- حسد

۵- بويه : وگڼه

۶- حرص : طمع

۷- دوهي : د اور د سکرو ته تود پېری

۸- لیمان : ملامت "جمع" لیم

د پښتو ترجمې

د پښتو د ترقۍ او د ژواندانه د اړتیاو په اساس وړخ په وړخ په پښتو کې له نورو ژبو څخه د ترجمو لمنې اړتېزې، یوه ژبه هم بې له ترجمو څخه مخ په وړاندې نشي تلای. پښتو هم اړومرو ترجمو ته اړتیا لري او په دې وسیله به پښتو لمن له علمي آثارو څخه ډکېږي. مگر په یوه ژبه کې د نورو ژبو علمي کتابونو او آثارو ترجمه کول ځینې شرطونه هم لري. که چېرې هغه شرطونه برابر نه وي نو بیا ژبې ته د فایده په ځای زیان رسوي. په موجوده وخت کې چې له پاپسي څخه په پښتو کې ترجمې کېږي یقیناً چې ډېرې نیمګړې او بیکار دي. د دې خبرې وجه داده چې دغه ترجمې د داسې کمزورو کسانو په لاس کېږي چې نه په پښتو سم پوهېږي او نه په پاپسي کې پوره مهارت لري.

که چېرې دې پلو ته پوره توجه و ټاکل شي نو د پښتو-لیک ډول به د نیمګړو ترجمو سیلاب په مخه یوسي او بیا به

- څوځ په بڼه او بده ترجمه کې توپیر نشي کولای. له دې کبله غواړو چې په دې برخه کې ځينې لارښوونې وکړو:
- ۱- له هرڅه نه رومبی پخپله د ترجمې کوونکي زیات- زحمت، پوره غور او پاملرنه پکار ده. که څوځ په دغه کار کې بې پروايي کوي او د پښتو د بڼوالي خیال نه ساتي نو د هغوی ترجمې به خامخا بې مزې وي.
 - ۲- د یو پوخ لیکوال له خوا د ځینو ابتدایي ترجمو کتنه او سمونه هم یوه ضروري خبره ده، ولې چې بې لارښودنې هیڅوځ کوم ځای ته نشي رسیدلای.
 - ۳- د کلمې په ترجمه کې که مشتبه وي له پوهو کسانو څخه پوښتنه پکار ده. په دې برخه کې شرم کول یا سترگې پټول د روسته پاتې کیدو لوی سبب دی.
 - ۴- ترجمه کوونکي باید په دواړو ژبو بڼه پوه وي، که چیرې په دواړو ژبو باندې ونه پوهېږي ترجمه یې خامخا د معنی، تعبیر او مطلب له مخې کمزورې راجي. او دا دیوې ترجمې له پاره لوی عیب گڼل کېږي.
 - ۵- بڼه ترجمه هغه ده چې په محاوره برابر او دخلکو له پوهې سره سمه وي. له محاورې نه وتلې ترجمه بې ارزښته بلل کېږي.

۶- ټکي په ټکي ترجمه کول هم سمه او خوښه نه راجي. په ترجمه کې د بلې ژبې مطلب او معنی د پښتو په کالب او چوکاټ کې اچول پکار دي. لکه چې دمخه موهم ويلي دي - دخپل چوکاټ غوښتنه داده چې پښتو په محاوره برابرې وي، کوښښ وشي چې د بلې ژبې لغات پکې نه وي، دېرې او بډې جملې بايد رانه وېرې شي، مبتدأ او خبر دی یو تر بله نژدې وي.

که چېرې یو مطلب په یوه جمله کې نه بیانېږي نو بیا د عطف د تورو په واسطه د جملو ترمینځ تړون راوستل - پکار دي.

۷- که مت د بلې ژبې په ډول ترجمه کول د ژبې ملا ما تړل دي، مثلاً که څوک «ضرب زیداً عمراً» داسې ترجمه کړي «وواهه زید عمر» نو دا به څومره ناوړه ترجمه وي که د پښتو په محاوره یې برابر داسې ترجمه کړي: «زید عمرو وواهه» نو خوښه پښتو به ترې جوړه شي.

۸- په پښتو کې د فعلیې جملې ډول او بڼه داده چې لومړی فاعل، بیا مفعول او وروسته فعل راجي مگر عربي له دغه ډول څخه چپه رنگ لري، هلته اول فعل، بیا فاعل او وروسته مفعول راوړل کېږي نو ځکه ټکي په ټکي ترجمه کول سمه او روغه نشي راتلای.

د مستعارو کلمو لیکنه

په هره ژبه کې د نورو ژبو کلمې په مستعار ډول خامخا راننوتې په دې اساس په پښتو کې هم د عربي، پاړسي او - نورو ژبو کلمې راننوتې دي.

دغه مستعاري کلمې په دوه ډوله دي یو ډول په خپل اصلي شکل او بل ډول یې په اوښتلی شکل لیکل کېږي.

لومړی ډول:

الف: د عربي ټولې علمي، مذهبي اصطلاح گانې، نومونه او اعلام چې بې له کوم تغیره پښتو ته راننوتې دي په خپله اصلي بڼه لیکلې کېږي لکه: صرف، نحو، منطق، معرفت، حج، زکوة، قبله، - مدینه، قاهره، حمید، محمود.

ب: هغه کلمې چې په خواصو پورې اړه لري، یعنې استعمال یې عمومي او ډېر نه وي. په هغو کلمو کې هم بدلون راغی او په خپل شکل لیکل کېږي لکه: قاضي، حاکم، عالم، او نور.

دوهم ډول:

الف: هغه کلمې چې زیاتې استعمالېږي او ضرورت ورته ډېروي

۹- په ترجمه کې کټ مټ د بلې ژبې اصطلاح او تعبیر اخيستل غلط کار دی.

د فارسي «قرار معلوم» د معلوم له قرائت ترجمه کول د فارسي او پښتو دواړو خرابول دي.

په دې ډول د فارسي «لب دریا» په پښتو کې د «سیند په غاړه» ترجمه کېږي، که څوک بې «د» سیند شونډه» ترجمه کړي نو څومره ناوړه ترجمه به وي.

۱۰- د نومونو او علامو ترجمه کول سم کار نه دی ښايي چې د نومونو ترجمه په خپل شکل راشي او اصلي رنگ او بڼه يې بدله نشي. مثلاً که څوک «انا تول فرانسې» د فرانسې په انا تول ترجمه کړي نو دا به د بې ذوقۍ یوه لویه نښه وي.

۱۱- په ترجمه کې د کلمو له تکرار څخه ځان ساتل هم ضروري دي، یوه کلمه بیا- بیا راوړل د ترجمې خوند او مزه بېخي له منځه وړي.

۱۲- له ترجمې نه مخکې ښايي چې یو مضمون پرومبی وکتلی شي، په دماغ کې ښه ځای کېږي شي او پس له هغه يې په ترجمه کولو لاس پورې کړي شي.

د ترجمې د پاره د نورو پښتو پوهانو په نظر د نور شرطونه هم شته چې په لاندې ډول دي:

۱- له کومې ژبې نه چې ترجمه کېږي ښايي چې مترجم به هغه ژبه باندې ښه پوه وي او دهغې ژبې قواعد او اصطلاحات ورته پوره معلوم وي.

۲- ښايي چې مترجم د ترجمه کيدونکي کتاب د ليکلودزمانې په لټاکو او حالاتو او کتاب د ليکلو په سبب او باعث ښه خبر وي. ۳- په کوم فن کې چې مترجم ترجمه کوي ښايي چې دهغه فن په اصطلاحاتو ښه پوه وي او د دغه فن سره يوه خاصه علاقه ولري.

۴- ښايي چې مترجم د علمي لياقت خاوند او ډير انځي مطالعې

خښت وي.

۵- ښايي چې مترجم په خپله ژبه کې پوره مهارت او - لاس ولري او دخپلې ژبې له قواعدو، اصطلاحاتو، متلونو او لغاتو څخه په ښه شان خبر وي.

۶- ترجمه بايد په آسانه او روانه طريقه وي چې لوستونکې ترې پوره مطلب واخيستلاي شي.

۷- ترجمه بايد په معنی او مفهوم کې له اصل سره سمه وي. نه پکې د اصل مضمون د مطلب نه څه پاتې شي او نه پکې زياتوالی راشي.

۱- دښې ترجمې صفت دادی چې اصل مطلب پکې داسې اداء
شي چې لوستونکي پرې د ترجمې گومان ونه کړي، بلکه اصلي مضمون
پي و بولي.

۲- ښایې چې مترجم د لیکوالۍ په فن کې د پوهې او تجربې خاوند
وي او د ژبې له قاعدو او اصولو څخه خبر وي.

زلزله

چې د حق چيغه له سوي زړه بهرشي
جوړ تو پان شي په دېمن ور برابر شي
دېر سرونه سره پرې باسي له تخته
دېر د کبر سرداران پرې در په در شي
د طاغوت له لاسه توی شي ترې اوښکې
سره یوځای شي سیلاب شي سمندر شي
سره رودونه چې د وینو پرې ورگه شي
نو پاڅون د پرگنو مو بختور شي

د طاغوت په هډو جوړه زلزله کړې
وارحطا او لالهانده ستمگر شي
د ظالم تختونه پرې باسي پر حمله
د مظلوم په کلي کور کې جوړ اختړ شي

نو د حق او باطل په معرکه کې
نن سبا به مات د سره کمون لښکر شي

طاغوت : شیطان = باطل

پرگنی : خپلونه = طایفې

ستمگر : ظالم

معرکه : جگړه = مبارزه

کمون : اشتراک

مثنوی

له هرچا سره چې یو نفس قرین شو م

دهغوله خویه بویه په زړه شین شوم

زړه مې خوږ په هیچا نشي په عالم کې

له عالمه سره زیست کړم په ډېر غم کې

خود سود له مخه څوک راسره یار شو

چې یې خپل مقصد پوره شونږ وېزار شو

چې یې مخ په مخ له تاسره وفا و ی

په قضا در سره خیر په سل جفا وي

چې یې بڼه گنې هغه در سره بد شي

تل له تاسره په رخه په حسد شي

هرچه تاسره ياري كانه ياران دي
همگي واپره لهرم دي ياران دي
تش دخولې لباس لباس دى سره كېږي
دهرچا خاطر خپل سودو ته پېر كېږي
د راحت په وخت سل لافي د ياري كا
دمحت ساعت چي راشي وېزاري كا
شاه جهان باد شاه خه لږ نه وونمخلي
چي په بند شو همگي ووحنې تللي

هئى نوبه له دې جهان تېنى تنبى
په صحرا كې يك تنها گرځېدى كو بنى

په ټولنه کې د ژوند آداب

د علم آداب:

۱- علم زده کړه باید یوازې د دې له پاره وي چې الله تعالیٰ حقوق وپېژندل شي، او هغه د الله تعالیٰ له احکامو او لارښوونو سره سم پرمختللی شي، او د ژوند په ټولو چارو کې د الله تعالیٰ له پلور څخه تجاوز ونه کړای شي.

۲- د علم په زده کړه کې دویمه موخه دا وی چې د ټولنې د مختلفو پانګو حقوق وپېژندل شي او هغه د اسلام قانون په چوکاټ کې ترسره کړای شي.

۳- د علم زده کړه د دې له پاره ده چې د بشري ټولنې خدمت د علم او عرفان په رڼا کې وکولی شي، د ټولنې کمکیان او لویان نارینه او ښځې د اسلام د مقدس دین له فرائضو، واجباتو، او نیکمرغيو څخه خبر کړي، هغوی ته د مشروعې هوساینې او سوکالۍ، بریالیتوب او پرمختګ لاره وښودلای شي.

۴- د علم زده کړه د دې له پاره چې په نور وختان - اوچت وګڼي ناروا ده.

۵- د مادیاتو د ترلاسه کولو په خاطر هم د علم زده کړه

د علم د آدابو او اهدافو په خلاف عمل دی.
داستاد آداب:

- ۱- استاد بابد زیار و باسي چې خپله ظاهري بڼه د علم د غوښتنې سره سم په شرعي اصولو برابره سمبال کړي.
- ۲- د علم د زیاتوالي په لټون کې وي.
- ۳- په خپل علم عمل وکړي.
- ۴- خپل علمي وقار حفظ کړي.
- ۵- له غرور او لوړې څخه ځان وساتي.
- ۶- له شاگردانو سره په ډېره نرمۍ چلن وکړي.
- ۷- د هغوی د نفوسونو په اصلاح کولو کې کوشش وکړي.
- ۸- مسائل په خپله حقیقي بڼه ورته بیان کړي.
- ۹- د بحث په مهال کې د حق تابع و اوسي.
- ۱۰- د اختلاف په صورت کې له بې ځایه ټینګار کولو څخه ډډه وکړي.
- ۱۱- پوښتونکي ته په ځواب ورکولو کې اخلاص ولري.
- ۱۲- شاگردانو ته په ډېره نرمۍ سره مسئله بیا بیا تکرار کړي خو د هغوی ذهنونو ته پریوزي.
- ۱۳- د شاگردانو په مجلس کې له بې ځایه ټوکو او خندا څخه ډډه وکړي ځکه چې، داسې کول دوه زیانونه لري:
یو دا چې د شاگردانو په نزد دده وقار کېږي، دویم دا چې

د شاگردانو اخلاق پرې خرابېږي.

۱۴- د شاگردانو په وړاندې د نامشروعو اعمالو لکه غیبت،
چغلي، درواغ ویل، بيلمازی او داسې نورو، قبايح بیان
کړي.

۱۵- د حیواناتو په خپل مینځ کې له جنگولو څخه به یې منعه کوي.
۱۶- د مشرانو، علماؤ او متقیانو د احترام او درناوی کولو-
بنوونه به ورته کوي.

۱۷- د اسلامي عقیدې او د اسلام د عظمت بنوونه به ورته
کوي.

۱۸- د جهاد، هجرت او د اسلام په لاره کې د نورو رېږغو
او ستونزو تېرولو تلقین به ورته کوي. د غیر اسلامي
عقائدو خلاوې او زیانونه به ورته بیانوي.
د تعلیم آداب:

۱- شاگرد به استاد ته ډېر احترام کوي.

۲- د استاد په حضور کې به ډېرې او غیر ضروري
خبرې نه کوي.

۳- له استاد څخه یې ځایه او بې له گټې پوښتنو کولو څخه ډډه
کوي.

۴- کله چې استاد پاڅېږي نو دی به هم د احترام په توګه
پاڅېږي.

په اوښتلې شکل لیکل کېږي لکه:

وخت، خلک، کیس او داسې نور. چې اصلي يې وقت، خلق
او قیص دی.

ب: هغه کلمې چې هم پکې معنوي او هم پکې لفظي تغیر-
راغلی وي په اوښتلې شکل لیکل کېږي لکه:
اورته، عورت او داسې نور.

ج: هغه کلمې چې استمال يې عام وي او په منځ او پای کې يې
«ط، ص، ث، ع» راغلی وي لکه: غلت، ختا، جوسه، خلاسی،
چې اصلي يې «غلطه، خطا، غصه، جوته، خلاصی دی.

یادونه: دوهم ډول کلمو ته پښتو شوې کلمې وايي. په
کومه کې چې دوه یا زیات عربي توري راشي نو هغه تل
د پښتو رسره نژدې تورو اوږي، لکه: قیص، قحط،
چې د اختی، په شکل اوښتي دي.

د قاشق، مصرع، طمع، کلمې اوس «کولپ، کاجوغه
مسره، تم» لیکل کېږي. په عمومي ډول ص، ث په س، ط، په
ت، ق پورې، ز، ظ، په ز، ع په الف، اوږي، یوازې په «وخت،
تاخ» کې ق په خ او په «چاغ» کې ق په غ اوښتی دی.

بله مهمه خبره داده چې د پښتو یوڅه کلمې چې ځینو کسانو
په «ق، ص، ط، ع» لیکلې دي هغه په اصل او ریښه کې پښتو-

- ۵- په استاد پسې به بدر د نه وایي.
- ۶- له استاد څخه به داسې پوښتنه نه کوي چې د هغه د توهین سبب گرځي.
- ۷- له هغه چا څخه زده کړه ونه کړي چې هغه د اسلامي - عقیدې په خلاف او دده د گمراه کولو په تکل ده ته بنوونه کوي.
- ۸- د خپلکان او غم په مهال کې به له استاد څخه پوښتنه نکوي.
- ۹- کله چې استاد په درس پیل کوي نو په خاصه پاملرنه دې درس ته غوږ نیسي خو هغه حفظ کړي.
- ۱۰- د درس په مهال کې په شور ماسور او یو د بل په غوږ ونو کې پسې پسې نه کوي.
- ۱۱- د خپلو کتابونو حفاظت او احترام به کوي.
- ۱۲- د خپلو لویانو به هغه ډول احترام کوي لکه څرنگه چې علم، قرآن کریم او سنت ده ته بنوونه کوي.
- ۱۳- بې حایه پېڅړې او جشونه، ناري په هسک آواز - خندا، ښکتنځل او نور د دین او علم منافي چارې به نه کوي.

د تېر درس لغات :

۱- پاتېکي : طبقه

۲- مهال : وخت

۳- بډې : رشوت

۴- قبائح : بډي گاني

څلوريځي

زارشم، قربان شم د پلار تر پنده راته يې ووي زما فرزند ه !
لذت دور کړې تر ساتل د پردې خو بې خبر يې ممسک له خوند ه

* * *

چې به ترې نه وو کلو نه لاسنډې خوب به يې نشو په پالنگ باندې
اوس په لحد کې پراته په خاورو پرې زرغونه شول گنډ پرې سپاندې

* * *

ځوانمرد هغه دی چې لکه شمع د ځان سولو مجلس کا جمع
د بل لپاره که په خندا وي پر مخ يې درومي باران د دمخ

* * *

ژبه عادت کړه په ښو خبر و خبرې ښې دې ښې تر شکرو
دخوند مثال یم شکري وایم قدرې پېر دې تر مرغلو

* * *

که پېرڅه درکا ور باندې مه ویاړه له خدایه نورڅېرې خدایه مه غواړه
ژر د قرب، ژر د بعد ده و خدای ته ژاره له خدایه مه ژاره

* * *

دا پندله مانه په زړې یاد کړه خوچې دې وسوی مروت او داد کړه
زړونه دهرچا په احسان ښاد کړه آزاد بنده کړه، بنده آزاد کړه

* * *

چې حاضر نه وي ورته ښه وایه که هرڅو بدوی لېمه وایه
که لږ یاد پر عیب په یار کې ویني چې مخامخ شي ورته یې وایه

* * *

بحر خاموش دی سیلاب غوغا لري سیلاب تش لاسی سیند دامن پر لري
 د سیلاب گېډه له کاڼو ډکه ده بحر په گېډه کې قیمتی دُر لري

* * *

که سپین او سره یې په کور کې تل وي چې نه یې علم نه یې عمل وي
 بنیا د یې نشته آخر به خوار شي بخت به تر کومه ورسره مل وي
 «عبدالهادي خان خټک»

* * *

ددې درس لغاتونه :

- (۱) ممک : بخیل (۲) دمع : اوسنکه
- (۳) ویاړل : فخر کول (۴) قرب : نژدېوالی
- (۵) بعد : لریوالی (۶) بحر : سمندر
- (۷) مروت : مېړانه (۸) داد : سخاوت

بڼه مېرمن

وايي چې يوچا يو سپين بڼې او بوډا سړی په شا -
ډاکټر ته د معالجي له پاره راوړ، ډاکټر له روغ سړي
څخه پوښتنه وکړه چې :

« دا پلار دې دڅو کالو دی ؟ »

روغ سړي ورته وويل: دا چې پلار ندى دای زوی
دی ! ډاکټر په ډېر تعجب و پوښته چې : « ته ولې داسې
ځوان يې او زوی دې داسې سپين بڼې او بوډا دی ؟
روغ سړي ورته ځواب ورکړ: (دا ځکه چې زه په
کور کې نيک کړداځ، په ژبه پوهه، کار يگړ او پاک لمنې
ميرمن لرم چې د باندې په ډېر قوي او ډاډه زېره -
کار کوم او په کور کې د دې په خندا ټول غونه او -
سترپاوې راڅخه لېرې کېږي.

خود زوی چې داسې بڼه ده چې هر کله سره وويني
د دواړو روحې رنځ زياتېږي، ځکه چې روحې توانق
نه لري او بل دا چې بڼه يې ډېره عصبي، بيکاره او -
ناپوهه ده، او همدا سبب دی چې زما زوی دې حال
ته رسيدلى دی !!

اتل سربند

ماته دوژلو او اعدام خبرې مه کوه
زه د انقلاب په کړاوونو کې لوی شوی یم
ماته دولچک او د زندان ترانې مه وایئ
نه و پرېږم مخکې غورځنگونو کې لوی شوی یم

ژوند د آزادۍ سره مې مینه په فطرت کې ده
نه منم ډکفر باداري او فرمان نه منم
تل د هر باطل او یرغلگر څخه نفرت کوم
زه پخپل وطن کې د پردو نوکران نه منم

ښه يم روڼ دی شوی په ډغرو او ټکرو کې
زه د آرامۍ له ژوندانه څخه بهر اړيمه
خوب د پالنگو نوې مزاج سره ښه نه لگي
زه د مورچل غېږې ته مدام په انتظار يم

نر لرم پروا د چاپشکه بریمن يم
توپ او الوتکې مې ايمان ته سلامي کوي
زه د خدای تعالیٰ د لښکريانو يو عسکر يم
مرگ يم د هغوچې د باطلو پيروي کوي

نور د انقلاب يم تيارې به يې روښانه کړم
زه د نصرت زېږی د اسلام د سگرو يم
وران به په تکبير د کمونېزم مورچلونه کړم

زه اتل سر ښند د شهادت د مدرسو يم

مناجات

خاونده هسي اراده او تصميمونه راکړه !

چې پرې د کفر د لښکرو د سيسي ماتي کړم

په گوزارونو کې مې داسې برکت واچوه .

چې د اسير ولسونو زولني ماتي کړم

هسي همت ، هسي غيرت او هسي توره راکړه

چې د ستم او بې لاريو ټخاني ماتي کړم

چې ستا په لار کې يې قربان کړم داسې سرغواړمه

د مظلومانو په څېر و مين ځيگر غواړمه

خدايه بلورخيال او لور عظمت د مسلمان راکو ه
ماد بنده د غلاميونه خپلواک وساته
چې د ذلت او د غفلت تورې پردې وڅير م
ماستاپه لار کې ملا ترې اوچالاک وساته
د آرمانونو ډک زړگی مې درته سپارمه زه
د زمانې له آفتونو نه يې پاک وساته

له سوي آه نه مې خاونده توپانونه جوړکړه
له تويو وينو مې غليم ته سيلابونه جوړکړه

دی او په غلطی معریبی شوی دی .
نوځکه دغسی کلمې په خپل اصلي شکل لیکل پکار دی ،
لکه : غیچې ، کتره ، کوټی ، کیزه ، کتار ، کچره ، کولبه ، سابون ، لال ،
مرکه .»

چې غلط شکل یې دا دی : « قطره ، قیچي ، قطی ، قطار ، قچرا ،
قلبه ، صابون ، لعل ، معرکه .»

ماخذونه

- ۱- د بهايي جان دېوان
- ۲- حضرت علي «رض» : تاريخ طبري - خلافت راشده
دریم توک (۳۷ - ۳۸) مخونه .
- ۳- حضرت ابوبکر صدیق (رض) تاريخ ابن خلدون -
اوله برخه (۲۲۲ - ۲۲۳) مخونه .
- ۴- حضرت عمر «رض» د محمد حسين «هيكل» ليکنه « ۱۱۷ -
۱۱۸ » مخونه .
- ۵- تاريخ طبري ، د ابی جعفر محمد بن جرير الطبري
ليکنه ج - ۲ - ص ۲۵۸ .
- ۶- حضرت عثمان «رض» تاريخ طبري ۹۷ مخ .
- ۷- څلورېزې - عبد القادر خټک .
- ۸- عزت - عالي افکار .
- ۹- ارمغان خوشال خان .
- ۱۰- د مرزا خېان انصاري ديوان او خير البيان .
- ۱۱- مشکوة
- ۱۲- کشف العمة
- ۱۳- الادب في الدين ، دامام غزالي (رج)

AR 10
B
6.431
DCA
1296

۷. 68

دا کتاب و دیا ویشل کیژی د دی کتاب

پلورل اوپرو دل منع دی •

د چاپ کال ۱۳۷۱ د چاپ شمیر (۱۰۰۰۰)

د تعلیمی مرکز د نصاب مدیریت

د افغانستان د تعلیمي مرکز د نصاب اهداف

عمومي هدف:

د ټولو جهادي تنظيمونو د تعلیمي نصاب انکشاف اداره د یو متوازن او جامع اسلامي ښوونې او روزنې مخ ته راوړل چې د هر ډول باطل پیرستي او بدعتونو ضد وي. همدارنګه د اسلامي کلي قوانینو او مفاهیمو استحکام د افغانستان په اسلامي ټولنه کې غواړي.

خصوصي هدف:

د اسلام سپاهیان او د حقیقت لاره ټولګو ته

دیو والي او وحدانیت لار ښوونه کوي ترڅو چې دوي په مستحکم او دایمي توګه د عالي او معقولو اسلامي مسنونو او قوانینو متمسک وي. د انصاب د اسلامي ښوونې او سواد «د جهادي، فرهنگي، فلسفي، اقتصادي، تخنیکي، مدني، معیشتي شرایطو په نظر کې نیولو سره» ضامن دی. چې په عین وخت کې د نه شلیدونکي پیوستون ممثل او اتصالات د اسلامي پلرۍ سره وي او د اسلامي مقدسو حقایقو مبین وي.

آخري هدف:

د کلمه الله او چټوالۍ، د اسلام د شان او عظمت ښودل نړیوالو ته، د کفر او کمونیزم اضمحلال، په افغانستان او نړۍ کې د سپیڅلي قرآن د اصولو او قوانینو او د محمدی (ص) غرل شریعت د حنفی فقه په اساس خاص د خدای درضا د حاصلیدلو په نیت د زمانې د طاغوتیانو سره مبارزه د دی تعلیمي نصاب آخري مرام دی. ((وَمِنْ اللَّهِ التَّوْفِيقُ))

د حضرت عمر (رض) د خلافت لومړۍ خطبه

د حضرت ابوبکر (رض) تر خلافت وروسته، حضرت عمر (رض) ته په نبوي جومات کې مسلمانانو بیعت وکړه، د ماسپښین د -
 لمانځه په وخت پر منبر ودریده لومړی یې د الله (ج) حمد او ثنا بیان کړله، بیا یې پر رسول الله (ص) درود ووايه په
 دې ترڅ کې یې د حضرت ابوبکر مناقب او فضایل هم بیان کړل، ورپسې یې داسې وفرمایل:

«ای خلکو! زه ستاسې په څیر یو انسان یم که دخليفة رسول الله (ص) له حکم نه یې سرغړولای شواى، نو ما به هیڅکله دغه مسؤلیت نه وای قبول کړى.»

دغه وخت حضرت عمر (رض) د آسمان په لورې وکتل او داسې یې وفرمایل:

«ای الله! زه سخت یم مانم کړه. ای الله! زه کمزورى یم مانم قوت را کړه. ای الله! زه بخیل یم ماسخي کړه!» د یو شیې له پاره چوپ شو او بیا یې داسې وفرمایل:

«الله تعالى زماله دوو ملگرونه وروسته زه ستاسې په
 منع کې پريښي يم، ما په تاسې او تاسې په ما ازمويي، پر خدايې
 سوگند چې ستاسې هره مسئله ماته راشي، اړومرو بهرې په
 خپله حل کړم او هغه چې زماله نظره ليرې وي په هغې کې به
 د امکان تر حده له امانت او کفايت نه کار واخلم، که خلکو له ما
 سره ښه وکړل نويقينا چې زه به هم ورسره ښه وکړم او که
 هغوی سره په بدو پيل وکړ، نو زه به هم عبرتناکه سزا ورکړم»
 د عربو مثال داسې دی لکه مهار شوې اوښ چې په خپل
 اوښه «څښتن» قايد» پسې روان وي، پدې توگه پر قايد باندې
 دا لازم دي چې په پوره غور او فکر سره د قيادت وظيفه
 سرته ورسوي، نو دکعبې پر رب سوگند دی چې زه به هغوی
 پر سمه لار روانوم....

په نړۍ کې دافغان جگه شمله شو

په کابل چې د تکبیر ناره خوره شوه
دغان یانو وینه گرمه شوه توده شوه
په دې وینه د کابل واټونه رنګ شول
خودامینه هیڅ سره نه شوله سره شوه
چې ستم د زورگیرانو خومره زیات شو
هومره مینه دایمان زړو کې پخه شوه
داشگون د بد مرغی نه دی نوڅه دی؟
چې مې مېنه د نفاق په اور لمبه شوه
نه به زړه کرته جار او ترې قربان شم
که د زړونو او د خولې خبر یوه شوه

په داهسي وخت چې وخت د نام اوننگ دی
 دهرخوان زړه کې پیدا دغه اسره شوه
 څه خبرې دیووالی چې پیدا شو —
 دجهاد جذبه اوس گوری یو په دوه شو
 داجرگې او مرگې یې دفریب دی
 دکافر څیره خو ټولونه ښکاره شوه
 عاقبت به دغازیانو په لاس ورشي
 راته یاده شاه شجاع دژوند کیسه شوه
 په کابل به دبري جشنونه جوړ شي
 پکې وینه دشهید چې زرغونه شوه
 دادوینو توپانی موخ ورروان دی
 ژر به واورې چې دروس بهرۍ چپه شوه

داتکبير د انقلاب دی په مخ درومي

هر پېچومی مې د بنمن ته تا تره شوه

يو په لس مې چې دوينو بدل واخلم

بيا به وايم په غليم مې خوا سره شوه

چې سرونه يې د خدای په لار کې جار کړل

په نړۍ کې د افغان جگه شمله شوه

نوی ډاکټر

یو نوی ډاکټر نوی معاینه خانه پرانستلې وه نو زیار یې یوست چې مریضداران ځانته جلب کړي، یوه ورځ یې له لیرې پرسرک یو سړی ولید چې دده د معاینه خانې خوا ته راروان دی، ډاکټر په زړه کې خوشحاله شو او چې هغه سړی د معاینه خانې دروازې ته راورسید، ډاکټر د تلیفون غوږ یې پورته کړ او ددې له پاره چې سړي ته ځان ډېر مصروف وښيي داسې یې په خبرو شروع وکړه :

« هو! بله نسخه یې هم لیکلې ده بلی - ډېر ښه شو - انشاء الله هغه بل ناروغه چې له هغه مرضه زما په دوا جوړ شو نو دا به هم ضرور ښه شي ... څه فرق کوي؟ دا زما وظیفه ده، زما دلاس برکت؟ یه یه - دا د علم برکت دی البته تشخیص درست و. »

بلی! یه - نن تر شپې درتلاي، ډېر ناروغان زما په انتظار کې دي، اوس باید درئیس صاحب کړه ولاړ شم هغه هم تاسې غوندې سخت ناروغه لري، البته ستاسې نسخه -

تيار دده دېوني دوا هم درلېږم... سبا؟ هو - يقيناً درځم خو -
نن ايله تر دوولسويجو د شپې دخپلو ناروغانو له ليدونځه
وزگار شتم، سبا سهار وختي يو دوه نور عاجل ناروغان
لرم چې هغه ې وکتل نو بيا به ستاسې کړه در شتم.

هو - هو - دستي سړي راواستوه چې هغه نسخه در وړي
چې څو دقيقې وروسته نوزده دخپلو ناروغانو د ليدو -
له پاره ځم... !»

ډاکټر د تيلفون غونډې کښيودل او راغلې سړي ترې مخ -
واړاوه ورته ويې ويل :

« وروړه ! تاسې هم کوم ناروغه لرئ ؟ »

هغه سړي ورته وويل :

« بيه ډاکټر صاحب ! زه ناروغه نلرم - زه تيلفوني یم، ددې

له پاره راغلی یم چې ستاسې ددې تيلفون لين وټرم !

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمل

چې ټنای هرڅوک وایي	گل ټنایه هغه ښایي
دده واپه په سپاس دي	که څوک کوزدي که څوک پاس دي
چې آسمان دده مزگناه دی	هسې لوی عظیم پادشاه دی
ځای په ځای لکه مېخونه	ځمکه فرش ورباندې غرونه
چې د ملک زېب وزینت دی	داهمه دده صفت دی
په قیام ورته شجر دی	په سجود ورته حجر دی
ده مهتاب هسې تابان کړ	ده آفتاب هسې رخشان کړ
پری زېبا گلونه واکا	دی دځمکې مخ زېبا کا

سنگر ته سلام

ای مجاهده! ستا په وینوسه سنگر ته سلام
ستاد کار تو سوگردنی هویک خنجر ته سلام
تا کي رښتیا اسلامي مینه په غورځنگ را غلې
ستا دې خوږو-خوږو نارو «الله اکبر» ته سلام
تا چې نن قصد مظلومانو د خلاصون کړیدی
ای میرنیه! ستا احساس اوښه نظر ته سلام
ته چې خپل ځان، مال او تېر قربانوې له دینه
ستاد غې لوړې قربانۍ لوی تېر ته سلام

سورا ستعمار دې په فرياد او په فغان راوستی
 ستادې کامياب او پر مختلفو نځي تو دشړته سلام
 ته په رښتيا د احمد شاه او ميرويس لمسی سبي
 ستاد جهاد له سوزه پک زړه او جگر ته سلام
 داسې ښکارېږي چې ماتي دکمون ورانه به کړي
 ستاد تاکتيک، تدبير او غزم لوی رهبر ته سلام
 ته چې شپه ورځ ستړي ستومانۍ په غم د دين کې
 ستا ستړي زړه، ستړي بدن او ستړي سر ته سلام

خدای، ملايک او ټول عالم وايي په تا آفرين
 ای مجاهد زلميه ستا ښکلي زېږ ته سلام
 « زاهدی اخمزی »

د حضرت عثمان ^(رض) خلافت لومړۍ خطبه

هغه وخت چې اهل شوری، د حضرت عثمان «رض» په لاس
بیعت وکړ نو هغه په خواشینۍ سره د رسول الله «ص» په منبر
و دریده، لومړی یې د الله «ج» حمد و ثنا وویل، وروسته -
یې په رسول الله «ص» درود ووايه او داسې یې وفرمایل:
«..... هغه شتمن او دهغوی زامن چیرته دی چې پر دنیا
کې پستې ودانۍ جوړې کړې او داوږدو مودو له پاره له دنیا
نموتونو نه برخمن وو. آیا دنیا اوس هغوی پرېښي ندي؟
تاسې هم دنیا هماغلته و غورځوی، چې الله تعالی غورځولې ده،
دهغې پرځای د آخرت غوښتنه وکړئ.....»
د نیک کار تلقین په هکله یې داسې وفرمایل: «..... په دې
پوه شئ چې دنیا په مکر او فریب کې نغښتې ده. پام کوئ چې د -
دنیا ژوند مو په فریب اخته نه کړي. له تیرو خبرو او پېښو نه عبرت
واخلئ، په ډېره مینه او لیوالتیا نیک کارونه پیل کړي بې خبري او -
غفلت مه غوره کوئ، ځکه الله تعالی له تاسې نه غافل او بې خبره ندی.»
تاریخ طبري - خلافت راشدہ.

سرہ یوشی !

سرہ یوشی ! پہ وینا او پہ عمل کی اسلامی وحدت پکار دی خیل عمل کی
 سرہ یوشی ! د نفاق اور دُمرہ کھڑی تور او سپین لہول پرینڈیہ یوبل کی
 سرہ یوشی ! د وطن پہ آزادی کی پیروزی تل گھل کپری سر بندل کی
 سرہ یوشی ! دیوہ مرام لپا رہے چھ رو بنان موسر نوشت شہی مستقبل کی
 سرہ یوشی ! دلخوارہ وار راتول کھڑی انقلاب دآرمانونو پہ تکل کھی
 سرہ یوشی ! رضایت دخلائی حاصل کھئی مجاہد ورونہ تشویق کھی پہ موچل کی
 سرہ یوشی ! واقعی پیوستون وکھڑی دخام پیری ہال تل شکریہ پہ خنگل کی

سرہ یوشی ! " کاموال " پہ ژراسردی

اور دسری یی بل شوی پہ گو گل کھی

صفت

صفت هغه کلمې ته وايي چې د يوه نوم حالت، کیفیت او -
څرنگوالی بيانوي. صفات پر څو ډوله دي او په لاندې ډول
بنودل کېږي:

۱- اصلي صفت: چې د يوه نوم ذاتي بڼه والی او بد والی
ښکاره کوي لکه بڼه سړی، مثر سړی، بد سړی او نور.

اصلي صفات ډاډي:

بڼه - بد - نور - سپين - څرپ - سور - غټ - لوی - نرۍ
پوخ - خپل - پردي - لوڅ - مړ - ژوندۍ - روغ - جوړ
تېرې - موړ - سوړ - زوړ - ټيټ - لوړ - جگ - اوچت - پلن
لنډ - ارت او نور.

۲- نسبي صفت: چې يو بل نوم ترې نسبت شوی وي لکه:

کندهاری، يوسف زې، کورنی، سليمان خیل او داسې -

نور.

۳- اشاري صفت: هغه کلمې چې دهغو په واسطه يو نوم ته

اشاره وشي او هغه ته اختصاص ورکړي اشاري صفت بلل.

کېږي، لکه:

کورتي دې په خوروپي گنډې ده.

دغه باغ د انگورو دی.

دغه سړی د غنمولوکوی.

داو نه بڼه سیوری لري.

دغه هلکان د زمرک ورو پروند دي.

له پورته مثالونڅه څرگنده شوه چې په پښتو کې د اشاری کني،

نر - بڼې، مفرد، جمع، ساکبي او بې ساد پارچ یو راز ویل

کېږي.

۴- عددی صفت: هغه کلمه ده چې د هغوی په واسطه د-

یو شي د شمیر اندازه معلومېږي لکه: دوه لاسونه، دوي

سترگي، پنځه ورځي او نور.

که چېرې یو عدد یوازې شمېر او اندازه وښيي مطلق

عدد یې بولي او که چېرې په رتبه او درجه هم دلالت-

وکړي نو رتبی عدد ورته وايي لکه:

دی یو کمیس په شل افغانۍ گندي، نن د میاشتې ۲۶ ورځ

ده.

مطلق عددونه یې له یو او دوه څخه د مذکر او مونث

له پارچ یو شان راځي او رتبی عددونه دخپل موصوف-

تابع دي لکه لسم کال، لسمه ورځ.

۵- استفهائي صفتونه: چې د پوښتني په وخت کې استعمالېږي

او موصوف ورسره راغلی وي لکه: څومره غنم دی په کار دي؟ کوم هلک پوه دی؟ څو کتابونه اخلي؟

۶- فعالې صفتونه: هغه دی چې د فعل او کولو معنی -

هم پکې وي او د نورو صفاتو په شان د یو نوم حال او شان هم بیا نوي.

فعلي صفات پر دوه ډوله دي یو قسم یې فاعلي صفات -

دي لکه: پالونکی، تلونکی، تللی، راغلی، پاڅیدلی، گرځیدلی.

او بل قسم یې مفعولي صفات دی لکه: ساتلی، لیکلی، -

پرې کیدونکی، وهل کیدونکی او نور.

مجرد و صفوته

مجرد وصف هغه نږدې وایي چې په خارج کې کوم مادي

وجود نلري او خالي وصف او حالت نږدې مرادېږي لکه:

لیونټوب، هوښیار ټوب، روغتیا، اوږدوالی، دوستی،

دښمني او نور.

په پښتو کې د مجرد وصف د جوړولو مشهورې علای

دادي:

«ټوب، تیا، والی،» دغه علای د اسم او صفت په

آخر کي راجي او مجرد وصفونه ترې جوړېږي، لکه: سړی

سړتوب، لیونی، لیونتوب، مین، مینتوب، روغ، روغتیا،
ټینګ، ټینګتیا، لوړ، لوړتیا، لوی، لویوالی، نور، نوروالی.
انډیوال، انډیوالی.

مجرد و صفونه په نورو حکمونو کې د مجرد و نومو په
شان دی او پر جملو کې فاعل مفعول او مضاف الیه واقع کېږي
لکه:

د بدن پاکوالی د صحت له پاره ضروري ده .
د نولمیتوب زمانه د کار او فعالیت زمانه ده

شهيد وایي

د ژوند وروستی سلگو کې تاته وایم ماکمونېم ته ټټر ورکړي

گوره چې سرې وینې مې خرڅې نکړې ماد اسلام په نامه سر ورکړي

پام کوه ماسره خیانت ونکړې

د خداي په لاره کې غفلت ونکړې

راشه په قبر مې جنده وگور! که مې په سر وینولې نه وه

قبر مې لوڅ کړه راته بڼه وگور که مې ټټر گولی خوړلې نه وه

نوبیا:

پرېږ ده چې غوښې مې لېوان وخوري

کولې مې ټولې ټپو سان وخوري

خوزه شهيد د حق د لاری يه د حق پر لاره کې مې سرور کړی
سربه مې هسک وې د جهاد تاريخ کې ماد ښمن پر زړه ختجور کړی
په دی لار ته هم راشه، ژر راشه!
په سره کفن کې بخنور راشه!

له پر هرونه مې سړوینې څا د مالگوې مرهم پرې مه لگوه!
په وینو سور کفن په غاړه درځم له سور کفن نه مې مخ مه اړوه
واخله دا سور کفن راسپین کړه بېرته
یا خو و بجا ر وطن رنگین کړه بېرته

چې مې بچي درتسیم پاتې شول گورۍ یوڅه پرې شفقت وکړئ
مور مې چې بوره شوه تنه پاتې شو زما لپاره یې خدمت وکړئ

مرغزار کا سپرې خاورې	دی باران و کا یا و اورې
بیا گلونه باندې وا کا	اول شنه بوټي پيدا کا
سنگلی پاڻو په سُنبل کې	بیا دی بوی کښېږدي په گل کې
څوک به سر نه کا ورپورته	که آدم اچوي او ر ته
نه يې مل، نه يې څوک سیال شته	نه دده د ملک زوال شته

سلطنت يې لایزال دی

لایزال دی دُ الجلال دی

پورې د حق لارې ځيگر ورکړې
یتیم د ژوند مشفق پدرو ورکړې

سینه مې څیرې کره گوگل مې کورنۍ هلت به سرې وینې پندونه وینې
د سر کوپړۍ مې لږ دروازه ته هلت به سل ځایه زخونه وینې

داد مېراني او همت ښه ده

دغه زما د شهادت ښه ده

دوه لېوني

دوه لیونیان د دارالمجانین د دلاک ټخچې د دوی سر به
پې خرایه، په عذاب شول او په خپل منع کې یې مصلحت وکړ
چې څنگه د دې دلاک له غضبه خلاص شي ؟
تر لږ چرت وروسته یوه وویل ماته بڼه چل راغی او -
هغه دا چې ته یو غټ میخ راواخله او زما په سر کې یې ټک وهه
نو هغه وخت چې دلاک زما سرخړی نو چاره به یې پر میخ -
ولگېږي، پخه به شي او مونږ به یې له غضبه خلاص شو.
هغه بل لیونی هم ورسره خوبڼه کړه خو هغه وخت چې یې
میخ او چکش راوړ، او غوښته یې چې دهغه بل لیونی پر سر کې
یې ټک وهي هغه لیونی سر ټټ کړ او دهغه بل لیونی لاس یې ونیو.
لومړي لیونی ورته وویل : څه کوی ؟
دوهم لیونی ورته وویل : ویرېږم چې میخ به در ټخه
خطاشي او چکش به زما پر سر و نښلي !!

نفاق

چې ترخود زړه له کومې وحدت نه وي

په دې پوه شئ چې هيڅ وخت به راحت نه وي

د نفاق دوره کې هرڅه تباه کېږي

استقلال له منځه ځي حریت نه وي

د هرچا آبرو توپیري شي بې پته

شان شوکت ورځنې سلب شي عزت نه وي

شرافت-آبرو دې وخت کې بربادېږي

داسې وخت کې د ښمې رې اخوت نه وي

په خوله یوڅه په زړو بلڅه څرگندېږي

بدې بولم چې د زړه صداقت نه وي

لکه و سوږه دښمنان شي يو تر بله
 يوله بله شي جدا محبت نه وي
 نفاق اور دی سره مېه ده هرڅه سوځي
 جامعه را ټيټوي او ر نفعت نه وي
 د نفاق او د شقاق لمن کړئ ټوله
 پکې تل وي بد بختي سعادت نه وي
 د اسلام قانون پر خپل ځان عملي کړئ
 په اسلام کې ورور ولي وي نفرت نه وي
 چې په خوله لاپي وهي عمل پرې نکړي
 څه چې وايي ټول دروغ حقيقت نه وي
 وخت په وخت له ناکامۍ سره مخ کېږي
 نتيجه يې تل منفي وي مثبت نه وي
 لرې گرځه داسې خلکو نه «مياخيله»!
 د اسلام سره چې مينه الفت نه وي

د حضرت علي رض د خلافت لومړۍ خطبه

حضرت علي «رض» په خپله لومړۍ خطبه کې د الله «ج» حمد او ثنا او پر رسول الله «ص» باندې له درود نه وروسته - داسې وفرمايل:

«.... الله «ج» داسې کتاب نازل کړی دی چې خلکو ته لارښوونه کوي په دغه کتاب کې هر ډول خیر او شر بیان شوی دی تاسې تر پکار دی چې د خیر بلنه ومني او له شر نه ځان وساتي د الله سبحانه تعالی فرایض ادا کړئ، هغه به تاسې په جنت کې داخل کړي.

الله تعالی د هر کار و نه حرام کړې دی چې بالکل ښکاره او څرگند دي او له ټولو حرامو کارونو نه یې د مسلمانانو وینه زیاته حرامه کړې ده. الله تعالی مسلمانانو ته په خپلو کې په - اخلاص او وحدت حکم کړی دی.

مسلمان هغه دی چې د ژبې او لاس له ضرر نه یې نور - خلک خوندي وي، مگر په هغه وخت کې چې الله تعالی د چا

دا ٻڌاءِ حڪم ور ڪري وي.

تاسي دمرگ تڙ راتلو مخي پر ٻڌلو عامو اوخصوصي -
احڪامو عمل وڪري ڇو ڪه خلڪ ستاسي پر مخي موجود دي او
مرگ شيبه پر شيبه تاسي نه راتڙدي ڪپري تاسي ڇي له مرگ
سه مخامخپري نو دگناهونو ڇنه هو بايد ڄاڻ سپڪ ڪري
وي، تاسي دخداي «ج» دبنڌگانو دوتلو او دهفوي د -
ورانيو دورانولو پر معامله ڪي له الله تعالى نه وو پر پري
ڇو ڇي حتماً به په دغه برخه ڪي له تاسي نه پوڻتنه وڻي،
ان تڙدي ڇي دڄارويو او وڻو پر هڪله به ڀي هم در نه
پوڻتنه وڻي.

دالله تعالى اطاعت وڪري. دهغه نافرمان مه ڪوي، هر-
هغه ڇي تاسي نه خير بنڪار وڻي، هغه وڻي. ڇي در نه
شر او ناوڙه، بنڪار وڻي هغه پر پري ڏي هغه وخت در پر زپه
ڪري ڇي ستاسي شمير ٻه ر لڙو او پر ڇمڪه ڪمزوري وي.

شهادت په شریعت

د خدای په دین باندی غیرت تل د عزت نښه ده
مرگ د نبی په شریعت د شهادت نښه ده
خوک چې بقاء د محبت د خان فنا کې غواړي
دادی صادق صدیق د مینې او الفت نښه ده
که د حق امر د اولاد له مرگه نه در پغسوي
دغه کړنلاره د عمر د عدالت نښه ده
مظلوم ملت سره مدد کول د خدای په لار کې
دا د عثمان باحیاء د سخاوت نښه ده
په اذاجاء اجلهم که ټینګ ایمان وي د چا
داد علي د پاک ایمان او عقیدت نښه ده

که دشيطان او نفس له بنده آزادي غواړي څوک
 اسلام هر چاته له دې بنده دعزت نښه ده
 که د ايمان او د مرام په فکريوشی سره
 په پوره ډاډه داپه هغوی کې دوحّد نښه ده
 چې د ايمان په لوړتکبيرتوره په لاس وړچا
 داخوښکاره دکاميابۍ او د همت نښه ده
 چې د وطن شاري آبادې او بوي په وينو
 دغه صفت ددې ملت د حریت نښه ده

د ملنگيار، قلم د حق پاڼه صفحه کې گرځي
 حق پټول انسان ته هر وخت د ذلت نښه ده

پاچا او غوري مالان

« دانگلستان يو پخوانی پاچا د سمندر په غاړه گرځیده،
د خپلو درباریانو سره یې خبرې کولې او د دوی ترمنځ داسې
مذاکره وه: »

يو درباري: اعلیحضرتا! انگلستان هیڅ وخت ستاسې پرشان
پاچا نه درلوده.

بل درباري: تاسې نومونه په زېږونو کېر بڼه خبریاست
دلته په ټول انگلستان کې هیڅ يو سړی نشته چې خپل ژوند او
ځان تر تاسې قربان نکړي.

بل درباري: هو! ته یوازې پاچا نرې بلکې نومونه یو لوی
لیډر هم یې، هم د جگړې په وخت او هم د سولې په وخت کې
وټولو خلکو لیدل یې، داسې لیدل یې چې هیڅکله یې تردې دمخه
نه درلود.

بل درباري: صاحب! ټوله دنیا تاسې غواړي او د نیادۍ
ته آماده ده چې په تاسې پسې ولاړه شي، دا ځکه چې تاسې

دېر زړور او قوي ياست.

بل درباري! هو! په ټول تاريخ کې هيڅکله تاسې غوندې
لوی پاچا ندی پيدا شوی... د امر ستاسې له برکته ځلېږي او
باد ستاسې په امر الوزي که تاسې امر وکړي ددې سمندر او
به هم ودرېږي....

پاچا وويل: خلکو! تاسې دا خبرې ددې له پاره کوي چې زه
ستاسې څخه خوښ شم او تاسې تر لوړه رتبه درکړم او يا -
ځمکه درو بخښم.

لومړی درباري! يه يه! اعليحضرتا! موږ دا خبرې ددې
له پاره کوو چې دا يو څرگند حقيقت دی.

پاچا: آيا حقيقتاً دا رښتيا ده چې زه د ټولې دنيا لوی او -
قوي پاچا يم؟

دوهم درباري! بالکل حقيقت او بېخي رښتيا ده!
پاچا! آيا د اېم رښتيا ده چې د دنيا د هرځای خلک ماتېد-
يوغټ لارښود په نظر گوري؟

درېم درباري! پدې کې هيڅ شک نشته. بالکل رښتيا ده!
پاچا! دېر ښه آيا په رښتيا سره ددې سمندر او بهر زما
خبره مني؟

او که زه امر وکړم دا او به درېږي؟

نعت شریف

محمد له دنیا دروی جهان ژاري	حُکمہ ژاري، غرونه ژاري آسمان ژاري
تېروي مرغان دونوپه شاخوکې	خاندان د نبوت په آرمان ژاري
حَسین په ناروپه غلبو شو	فاطمه په خیرې خیرې گډوان ژاري
د حضرت علی له حاله خبره مشی	صديق ژاري، عمر ژاري، عثمان ژاري
عائشه چې معشوقه د پاک رسول د	صبر نلري په آه و فغان ژاري
تنه نه دی داسم پراهل بیتو	کور کلی د مدینې په سوزان ژاري
خوراک نکړي او بنان له هسې غمه	مخ و هي په دواړو لاسو بدوان ژاري
جبرئیل و خوت له درده و آسمانه	عزرائیل چې هم راوړي فرمان ژاري
د احمه واره ماتم د هاشمی دې	چې تراوسه دچمن بېلادن ژاري
دافراق دی وهر چاته رسېدلی	عرب ژاري، عجم ژاري افغان ژاري
ولې نکوي ژړا بهايي جانه!	مدینې تر خاورو لاندې یاران ژاري

بل درباري: بي شڪه ٿي مٺي - نه يواز ڀاڻ او به بلڪي ٻول ڪاڻاڻا
ستاسي امر مٺي تاسي امر وڪري اي لوي پاڇا!
پاڇا: ٻنه ڪه ڏه اوس ڏي او ٻوٽه امر وڪرم ڇي بيرته ڏي
ترشا ولاڀي شي ولاڀي به شي؟

لومري درباري! هو! ضرور - ضرور.
پاڇا! ڏه بايد ستاسي درواغ او رڻبٽيا خان ته معلوم ڪرم...
» ڀه آمرانه لهجه ڀي ڀه ڏوره ٻڌ ڪر: «
» آءٌ سمندره! ڏه تاته امر ڪوم ڇي پر شا ولاڀ شته! ڏه پاڇا
يم او زما درباريان ماته وائي ڇي لمر، بادونڌ او دريا ٻونه
زما ڀه فرمان ڏي نو ستاڇي بايد زما تر پڻو راوڻه رسپي!! «
(سمندر غٽه ڇٽه ڏوي خوا ته راغله پاڇا ٻڌ ڪر!)
(آءٌ او ٻو! ودر ٻڙي - تاسي زما امر نه ارون؟)

» ڇٽه راڀور ته شوه - ڊاڇا پڻو ته راوڻه سيدله، درباريان
له بير ڀي ترشا ولاڀل - پاڇا وويل:

وگوري! او به راغلي - آيا ڏه نو رڻبٽيا ڀڏي سمندر حاڪم
يم؟

» خپل تاج ڀي له سهه لهري ڪر او سمندر تڙي وڃور -
ڄاوه او درباريانو تڙي وويل: » ڏه به نور هيڻڪله دا
تاج ڀه سه نه ڪڍڻ دم - هدا زما له پار ڀوڊرس و او ستاسي

له پاره عبرت، زه يو انسان یم او انسان نه شي کولای چې پر
باد، لمر او اوبو باندې حکم وکړي؟ دا څښتن نه یوازې
يو پاچا لري چې هغه؛

خداى دى! ۱۱

هو! خداى پر هر څه حاکم دى - شپه، ورځ، لمر او -
ټول کائنات دده پر امر دي او هم ده ته ښايي چې ولېو:
«لوى پاچا!»

وايي چې :

خسرو، شړين ته وويل: پادشاهي دېره بڼه ده خو چې
تل وای!
شړين، ځواب ورکړ. که تل وايي نو تر ټا پورې به نه وای
رارسيدلې.

زماوسله ده عقیده

زماجهاد سنگر ته خُم له ټینگ ایمانه سره
زماوسله ده عقیده و پمه له خان سره
خوچی آزاد نکړم وطن واپس کېدلی نشم
د خپلواکه سیالي کوم له ټول جهان سره
په ما حرام د غفلت خوب شه د تودې بسترې
په یخو شپو د غره خوشحال یم له بیا بانه سره
په ټوپ ټوپک او طیارې می خپر و انشته دی
د خدای نصرت وي تل ملگری مسلمان سره

يا به محب خپل مرام تر سره شي سنگره ځني
يا به دگور خاورو ته لار شم له آرمانه
يا به زما په سر جنده يا به بيرغ او چټ کړم
دا سې وعده مې ټينگه کړې له سبڅاسر نه

مه خفه کېزه کامه واله «وارخطا دی دښمن
نن چې يې څوړند سر نيولی د خفگانه سره

مصدر

مصدر هغه کلمه ده چې بې له زمانې ټنډه یو فعل او کارښی او زمانه ترې نه معلومېږي په پښتو کې مصدر د لفظ په لحاظ په پنځه ډوله دی:

۱- لام والا: لکه وهل - تلل.
۲- رول والا لکه: غورځول - ماتول - خندول - الوزول
تودول.

۳- یدل والا لکه: گرځیدل - مړیدل - پاڅیدل.

۴- کول والا لکه: پورته کول - پخلا کول.

۵- کیدل والا لکه: پرې کیدل - وهل کیدل.

د مصدر معنوي قسمونه په لاندې ډول ښودل کېږي:

۱- لازمي مصدر: هغه دی چې فعل یې یوازې په فاعل -
تمامېږي او مفعول ته ضرورت نه لري لکه: تلل - گرځیدل او -
داسې نور.

۲- متعدي معلوم: چې فعل یې یوازې په فاعل نه تمامېږي
بلکې مفعول هم غواړي لکه: تړل، ساتل، پخول، آشنا کول.

۳- متعدي مجهول: چې فاعل یې معلوم نه وی لکه پرې کیدل

وهل کیدل.

۴- متعدي حکمی: چې د معنی په لحاظ لازمي وي مگر په استعمال کې د متعدي مصدر و نو حکم لري او د (ما، تا، ده) ضمیرونه ورسره استعمالېږي لکه: ده و خندل، هغه و ژپل. دغه ډول مصدر ونه دادي:

خندل، ژپل، دانگل، زانگل، لامبل، ټوخل.

پا د گیر نه:

لام والا مصدر ونه متعدي هم راجي او لازمي هم مگر ډول. کول والا مصدر ونه همیشه متعدي وي، او ديدل او کيدل والا مصدر ونه کله لازمي او کله متعدي مجهول وي. لازمي لکه: گرځيدل، پخلا کيدل او متعدي مجهول لکه: ډبیدل، پرې کيدل.

د پښتو مصدر ونه! د اشتقاق په لحاظ په درې ډوله دي:

۱- تغير نه منونکي: هغه مصدر ونه چې د حالیه افعالو په گروپ کې خپله اصلی مابده ساتي او کوم اساسي بدلون په کې نه راجي تغير نه منونکي مصدر ونه دي لکه: «منل، ساتل» چې د حال، مستقبل صيغې يې بې له کوم تغیر جوړېږي مثالونه يې دادي: حال، مستقبل، امر، ماضي استمراري، فعلی صفت.

منم، و به منم - ومنه - مانه - منلې - ساتم - وبه ساتم -
وساته - ساته - ساتلي.

۳- قانوني تغير منونکي : هغه مصدر وړند دی چې د حالیه -
افعالو په اصلي ماده کې یې د یوې قاعدې سره سم تغير راجي
لکه : وتل ، تلل چې د حال په فعل کې یې «ت» په «خ» بدلېږي
مثالونې دادي :

وځم ، وبه وځم ، ځم ، ځم به ، ځه .

۳- بې قانونه تغير منونکي : هغه مصدر وړند دي چې
په حالیه افعالو کې یې اصلي ماده بې له کوم قانون او قاعدې
بدلېږي دغه ډول مصدر وړند په پښتو کې لږ او پدې ډول
دي :

«کتل ، لیدل ، وژل ، موندل ، نښتل ، ختل» چې د حال -
فعلونو یې داسې راجي گورم ، وینم ، وژنم ، مومم ، نښم ، څښم .

نصیحت

مخ د هغو تور شه چې يې ميني نفساني دي

يوه مينه باقي ده نورې کل ميني فاني دي

رنگ د دنيا ورک شه خو د پر جمع کړې مالونه

هومره د پر پرېشان شي جمع نه دي پرېشاني دي

غم د هغو نشته چې هيڅ نه لري په کور کې

غم کاندې هغه چې د دنيا په وداني دي

کرد بدومه کړه بدکاران د بدو کړ کا

هر چې نېکو کار دي د نېکۍ په دهقاني دي

لږ عبادت وکړي نور هر گور په ځان غوښتي

هر چې د پر طاعت کا هغه لا په حيراني دي

راغلم په داعمر چې می سپين د سروينته شول

لامې درزه توري هغه همې شيطاني دي

دېر همزولي لارل تورې خاورې شول په گور کې
 لارل کاروانونه يوڅو پاتې کاروانې دي
 دېر شاهان، خانان چې دعوي يې د جهان کېرې
 راشه که يې گورې اوس په گور کې زنداني دي
 دېر خلق ناپوه دي چې دارنشي له مرگه
 خاندې هوسېرې په څو خوبس په ناداني دي
 د افکر ښه کره چې زه ځوان يم مرگ مې نشته
 دېر تنکي ځلمي وگورته تللي په ځواني دي
 چاوته ويل کړم ترجمان نشته په مينځ کې
 زه سمرقندي يم ياران واپه ملتاني دي

امر کره، خوشحاله، پسته اوسه له نهی

هرچې نهی کاندې هغه زر په پنبه ي دي

حمید مومند

حمید بابا د پښتو ژبې ډېر نازک خیال او باریک بین
شاعر تیر شوی دی چې ترده وروستو شاعرانو ورته دده
د نازک خیالیو او نادر و تشبهاقو او استعارو له مخې د -
«موشگاف» لقب ورکړی دی: پیر محمد کاکړ چې د احمد شاه
بابا په وختو کې او سیده، ترخوشحال، رحمن بابا، عبدالقادر
او اشرف خان هجري وروسته د حمید داسې یادونه کوي!
پس له دوی نه موشگاف عبد الحمید دی * چې پې ووی ښه نازک نکته دان شعر
شمس الدین کاکړ وایي:

پس له ده نو موشگاف عبد الحمید دی
باریکي یې د کلام ده د خان شعر
عبد الله محزون وایي:
د حمید موشگاف و خیال ته هوش کړه
ګوندې شي دده په جذب تېر نظر
میرزا احسان ویلي دي:

پسرلی شو

انقلاب چې توپانی شو خونړی شو	وړجني شو، میاشتی شو، کلنی شو
کمونېزم د پلید مقصد د پاره	شرمنده شو، مخون شو، خندی شو
شغالانونه د تبېتی لار شوه ورکه	راښکاره چې په میدان ورته زمکاشو
نن د حق او د باطل مقابله کې	مجاهد په روسملانو بریالی شو
د قوي عزم و ایمان له برکته	د بنمنانو ته په سترگو کې اغزی شو
چې نرگس د خون چمن حنی جدا شو	خیلي اوسنکی یې شبنم شوی سحرې شو

د شهید وینو زرخون کړل سره ګلونه

پسرلی شو، پسرلی شو، پسرلی شو

که هرڅو شعر بلند وایي حنا نه!

د حمید موشگاف نه شي جواب

حمید بابا په قوم مومند او د پېښور د «ماشوخیلو» په
کلې کې زېږېدلی دی خو د زېږېدو نېټه یې معلومه نه ده مگر
مړینه یې پرویسر یو مهارت «Boumhardt» په «۱۱۴۵» هـ
کال کې بللې ده.

د حمید بابا په شعر کې علاوه په نورو ادبي مزایاو، دوه-
مهم خصوصیتونه لیدل کېږي: یو خصوصیت یې شعري تلامات،
ښکلې تشبیهات او خوندورې استعارې دي چې په دې لاره کې
ځانته سبک لري او دده شعر له نورو څخه جلا کوي. او بل -
خصوصیت دادی چې د پښتو ژبې ډېر زارېه لفظونه یې په خپلو
اشعارو کې استعمال کړي دي. حمید بابا بریښي په نازک خیالي-
اجتماعي شعرونه هم لري چې داسې وایي:

چې د او سپني ځنځیر شلوي په گوتو

هغه دیو په او مه تار د احسان ښلي

دامضمون چې بي زحمت راحت نشته په څه ښه الفاظو کې -

بیا نوي؛

خو شبنم غوندې شېگير په سرواڅلي

له گل پخ سټ به نه شي هم آغوش

د نان ولي او جاهل زوی په باب کې څه بڼه وايي :
نان ولي زوی نه اخلي ادب
ار د سيوري نخل نه نيسي رطب

و نيو مشه هغه زوی دی پخوا پورې
چې يې نه نيولی درس وي نه مکتب.

په غوږ کې باري خړ او کچر بڼه دی
نه په خوند کې جاهل او بې طلب
دنگ او د ناموس په باب کې وايي :
چې د بل دنگ و ناموس ساتلی نه شي
و به نه ساتي څوک خپل دنگ و ناموس
د حميد بابا آثار دادي :

۱- د حميد بابا د اشعارو ديوان چې د پخوانو ليکوالو پر منح
کې په «درومرجان» مشهور دی او تقريباً درې سوه غزلې
لري او څو وار د چاپ شوي دي.

۲- د «۱۱۳۷» هـ کال يې د «شاه گدا» قصه چې د مځه هالې په
فارسي ليکي وه حميد بابا په پښتو ترجمه کړی ده.

۳- د مولا نا غنیمت ده «نیرنگ عشق» ترجمه ده چې په

پښتو مشقوي يې ترجمه کړې ده او په پای کې وايي:

شعر نه دی دا خوناب د زخمی زړه دی

یا وتلی د سټي دم له خولې د مږه دی

یا نغمه د نیم بسمل مرغه د خولې ده

یا مجنون ته معمی ښکلی لیلی ده

یا د وینو آبا سیند و هلی موج دی

یا له ښاره د حیرت وتلی فوج دی

التجاء

تاته راغلی یم په عذر په زاری رسوله^۱!

وطن مې وران شود وحشت په سرونه لې رسوله^۲!

سنگلی وطن مې کنده واله باندې بدلېږي پسي

دمور د غېږې ماشومان مې وژل کېږي پسي

دسره وحشت دسره سیلاب اوسېږي وباله لاسه

په غراوسمه مې سرې وینې لاهېږي پسي

کله به خلاص شمه له دغې تباهي رسوله^۱!

تاته راغلی یم په عذر په زاری رسوله^۲!

خوانان دخدای په پا که مینه باندې سرورکوي

لوی او واړه ددښمن توپوته تهرورکوي

دحق سنگر دسره بیه ساتل کېږي منم

مینه دتا په لار کې حکه خپل ځیگر ورکوي

خومره حاجت دی لادنورې قربانی رسولہ!

تاته راغلی یم په عذر په زاری رسولہ!

دخدای دربار ته مې دا عذر ژپا ورسوه

دخدای نیاز بینه دافریاد په بیا-بیا ورسوه

عاجز بنده ستا په دربار کې دا عذر ونه کوي

دافریاد ونه مې ترعرش معلو ورسوه

ګوندې ساحل ته ورسېږي مې بېرې رسولہ!

تاته راغلی یم په عذر په زاری رسولہ!

اوس ستا حضور کې ولاړ فرياد ژپا کومه

دخدای رسولہ دآرزو دا تمنا کومه

چې په وطن کې مې دوينو سيلاب ودرېږي

سبا- بېگا دخدای حضور کې دادعا کومه

«غروال» یم تنزی دوطن دآزادی رسولہ!

تاته راغلی یم په عذر په زاری رسولہ!

چاته په سپکه سترگه مه کوره!

دوینورنگ یو دی، څه فرق کوي که ځینې عارضي فرقونه
موجود وي خو دا فرقونه دوینورنگ او انسانیت جوهر
بدلولای نرشي....

بدایي او غربت، لوړوالی او ټیټوالی، تنگه او استراحت پر
انسانانو راجي او ځي. خو حقیقي انسان هغه دی چې نه په بدایي،
لوړوالی او استراحت دومره مغرور شي چې خپل ځان ورکړي
او هرڅوک ترځان بنکته و بولي او یا هرچاته په سپکه سترگه
وگوري او نه باید په غربت او تنگه کې دومره کمزوری شي
چې خپل ځان بایلی او د ژوندون د مجادې په ډگر کې وارخطا
او ژبه غوښي ودرېږي.

که تر ولاړې ددې معنی دانه ده چې بل تر پښو لاندې کړي
بلکې ښه تعبیر به یې دا وی چې بل لوییدلی تر لاس و نیسي او پر پښو یې
و دروي.

ستالوړوالی په دې کې نه دی چې نورو ته په ټیټ نظر وگوري

او نه ستا دروند والی په دې کسې زياتېږي چې بل چاته
په سپکه سترگه وگوري.

که تر غريب نړۍ او دېږو ځمکو، يا غواو پيسو خاوند
يې - نو دابه بنايي ستا له پاره بڼه وي خودا بايد ددې باعث
نه شي چې غريبانو ته په سپکه سترگه وگوري.

که څه هم پر خپله يوه جونتگړه نر لري خو ددوی په لاس
دېر لوی کورونه جوړ شوي دي، که دځان له پاره يوه ونډهم
نر لري چې تر سيوري لاندې يې کښيښي، خو دېر لوی باغونه
ددوی پر زيار او زحمت سمور دي. که پر خپله يې يوه لويشت
ورانډ ځمکه هم نه شته خو نورې دېرې شاري ځمکې يې
ودانې کړې دي، ددوی دا زيار د قدر وړ دی او د لاس
تڼاکي يې مرغلي دي، نو مه گوره، خټگر، کار يگر او بزگر
ته په سپکه سترگه مه گوره!

هر مشروع کسب مبارک دی او هر کاسب د خداي
دوست بللی شوی دی، نو مه گوره هغه کاسب ترچې له
خپله زحمته ځانته چلال و زق پيدا کوي او يا دده له زحمته
نور و تر گټه رسېږي په سپکه سترگه مه گوره!

او که دځان دروند والی غواړي نو هيچا ته په سپکه

سترگه مه گوره!!

فعل

فعل هغه کلمه ده چې په یوه زمانه کې د یوه کار په کولو او یا کیدلو دلالت کوي لکه «وايي، و به وايي، وويل، چې لومړی کلمه په حال، دوهمه په راتلونکي او دریمه په تیره زمانه کې د ویلو کار او چار ښيي.

فعل د اشخاصو په لحاظ په درې ډوله دی: د متکلم فعل، د مخاطب فعل او د غایب فعل، چې دغه هر یو - بیا په مفرد، جمع، مذکر او مؤنث ویشل کېږي.

فعل د معنی په لحاظ په لازمي، متعدي، معلوم او مجهول مثبت او منفي باندې ویشل کېږي، لازمي یوازې په فاعل - تمامینې، لکه پاڅید، کیناست، وخوت.

متعدی فعل سربېره په فاعل، مفعول هم غواړي یعنې یوازې په فاعل نه تمامېږي لکه: زلمی کتاب لولي، نه خط لیکم. دی ډوډۍ خوري.

که چېرې په جمله کې د یو فعل فاعل معلوم و هغه ته - معلوم فعل وايي لکه: زه دی پېژنم، خو نه زمانه پېژني، او -

که فاعل معلوم ندو نو هغه ته مجهول فعل وايي لکه:
ورپه شپه مياشت ليدل شوی ده، زلمی هر ورځ وهل
کېږي.

مثبت فعل د یوه کار په کولو او منفي يې په نه کولو
دلالت کوي لکه: زه هره ورځ لاسم، څوک چې نه لاسمي
دهغه وجود خیرن وي.

فعل د زمانې په لحاظ په درې ډوله دی: حال ،
مستقبل او ماضي مونږ په پښتو کې ټول افعال په دوو-
لویو گروپونو ویشو:

۱- حال فعل

حال فعل هغه کلمه ده چې په موجوده زمانه کې د یو
کار په کولو دلالت کوي، لکه: وهي، غواړي، گورم، گرځم.

۲- مستقبل

مستقبل هغه کلمه ده چې په راتلونکې زمانه کې د یو کار
په کولو دلالت کوي لکه: و به یې لیکم ، و به یې وینم .
و به یې لولم .

۳- دامر فعل

هغه ڪلمه ده ڇي دهني ڀر واسطه ديو ڪار دڪولو حڪم
کپڙي دامر فعل ويل کپڙي لکه: وگور، کنيته، وساته.

ماضي فعل

دماضي فعل دهني ڪلبي تر وائي ڇي پر تيره زمانه ڇي پريو
ڪار دلالت ڪوي لکه: ولويده، پاڇيده، اوساته او نون
دماضي ڊولونڙ لائيڊول کپڙي:

۱- استماري ماضي ڇي پر تيره زمانه ڇي دي فعل دوام واستقرار
بنيي. استماري ماضي له مصدر خفه ڊيره اسانه جو پڙي او
د مصدر په پای ڇي متصل خمير ونڙ گردانڙي او دغه اته
ضيغي ڇيني جو پڙي:

- ۱- ختم - ختم دمفرد متکلم له پار.
- ۲- ختلو - دجمع متکلم له پار.
- ۳- ختلې - دمفرد مخاطب له پار.
- ۴- ختلئ - دجمع مخاطب له پار.
- ۵- خوت - دمفرد مذکر له پار.
- ۶- ختل - دجمع مذکر له پار.

د حضرت ابوبکر صدیق (رض) د خلافت لومړۍ خطبه

حضرت ابوبکر صدیق «رض» د سقیفه له بیعت نه وروسته په دویمه ورځ نبوي جومات ته راغی او پر منبر کیناست. له عام بیعت نه وروسته راپورته شو، تر حمد او نعت وروسته یې داسې وفرمایل: «ای خلکو زه پر تاسې باندې حاکم ټاکل شوی یم، خوله تاسې نه غوره نه یم، که ماسم کار کاوه نو په هغه کې راسره مرسته کوئ او که ناوړه کار وکړم نو ترې ایسار مې کړئ.

صدق او ریښتوالی امانت دی، کذب او درواغ خیانت دی. ستاسې کمزوری او بې ځواکه ماته ځواکمن او قوي دی ترڅو مې هغه ته خپل حق ورکړی نه وي او ستاسې قوي او ځواکمن ماته تر هغه وخت کمزوري دي څو مې ترینه هغه حق نه وي اخیستی چې په زمه یې دی. جهاد مه پرېږدئ ځکه هغه قوم چې جهاد پرېږدي، الله تعالی پر هغوی خواري او ذلت راوړي. په کوم قوم کې چې بې حیايي خپره شي، پر هغوی باندې بلاگانې او عذاب نازلېږي.

۶- ختله - دمفرد مونث له پاړه.

۸- ختلې - د جمع مونث له پاړه.

۲- مطلقه ماضي: مطلقه ماضي هغه ده چې په مطلق ډول

په تېره زمانه کې د یو فعل پر کولو دلالت کوي او کوم قید ترې

نه معلومېږي. مطلقه ماضي داستمراري ماضي په سر کې د «و»

په زیاتولو جوړېږي مثالونږي دا دي:

زه په باغ کې وگرځیدم.

مونږ په باغ کې وگرځیدو.

ته چېرې وگرځیدی؟

تاسې چېرې وگرځیدئ؟

دی په باغ کې وگرځید.

دوی په باغ کې وگرځیدل.

دا په باغ کې وگرځیده.

دوی په باغ کې وگرځیدې.

۳- نژدې ماضي: په نژدې زمانه کې د یو کار پر کولو

دلالت کوي نژدې ماضي د فعلي صفت پر اخر کې د «یم، یو، یې»

دی، ده، دی» په گردانولو جوړېږي لکه:

ختلی یم، ختلی یو، ختلی یې، ختلی دی، ختلې ده، ختلې دی»

لیدلی یم، لیدلی یو، لیدلی یې، لیدلی دی، لیدلې ده، لیدلې دی»

۴- لرې ماضي: په لرې زمانه کې د يو کار په کولو دلالت کوي لرې ماضي د فعلې صفت په پای کې د «وم، وو، وی، و» و، و، و، و، و، و» په گردانولو جوړېږي لکه: ختلی وم، ختلی وو، ختلی وې، ختلی و، ختلی وو، ختلی و، ختلی وې.

۵- امکاني ماضي: - امکاني ماضي هغې ته وايي چې په تېره زمانه کې د يو کار امکان ښيي او پر دود ډوله ده. استمراري او مطلقه.

استمراري ماضي: - د فعلي صفت په پای کې د «شوم، شو، شوی، شو، شول، شوه، شوی» په گردانولو جوړېږي لکه: ختلاي شوم، ختلاي شو، ختلاي شوی، ختلاي شو، ختلاي شوه، ختلاي شوي.

مطلقه مکاني ماضي: - د مکاني استمراري ماضي په سر کې د «و» په زياتولو جوړېږي لکه:

وختلاي شوم، وختلاي شو، وختلاي شوی، وختلاي شو، وختلاي شول، وختلاي شوه، وختلاي شوی.

۶- احتمالي ماضي: - په تېره زمانه کې په احتمالي ډول د يو کار په کولو دلالت کوي احتمالي ماضي د فعلې صفت په پای کې د «به یم، به یو، به یې، به یې» په گردانولو جوړېږي لکه:

راغلی به یم، راغلی به یو، راغلی به یی، راغلی به یی.
۷- تمنای ماضی :- په تېره زمانه کې دیو فعل د کولو-
آرزو بنکاره کوي. په تمنای ماضی کې دفعلي صفت څخه -
وروسته «وای» او په سر کې یې «که» کشې، راځي لکه کشې
زه هم تللی وای، که نه ورغلی وای بڼه به و، زه به کیده
چې تللی وای.

۸- تأکیدی ماضی :- له لېرې ماضی څخه د دفعلي صفت
په آخر کې د «به» په زیاتولو جوړېږي لکه، راغلی به و،
تللی به وي.

پندونه

خپل پردې ته د زړه راز خبره مه کړه

د بُختي د ننه بڼه دی خپل رختونه

هغه کار چې په نرمۍ تر سره کېږي

خه حاجت چې رساوه شي تر جگړه

د دښمن په تملق غلطې مه کړه

درستم غوښدي هم مړه دي په مکړونه

عاقبت به خپل ورغوی په غاښ پری کا

هر چې کار کا د دښمنو په درمونه

چې دې لاس په دښمن برشي پرې یې مېرږ

عاقلاڼ به ژوندی نه پرېږدي مارونه

په خپلوانو باندې دومره خشم مه کړه

چې پردې درځني تښتي په ملکونه

که دې ورور دی که دې زوی دی چې بدکار شو

په خپره یې ګانه کاوړمېږ ونه

هر چې شرع فرماي په هغه کار کې ه

مه عمل کوه په رسم په دودو نه

په خواله کې چې دی کار له لاسه ووهي

په پیری به دې ونه رسي لا سونه

خداي هغه په دواړو کونو دی نمنجلي

چې په ورځ یې عدل و داد په شپه لمونځونه

چې په زړه په تامین دهغونان وړې ه

تل نیاز منوسره وړې دي نیازونه

دا صیل ښیوه چیل اصل نه لباس دی

په زربافو کې یا هم وي یا مرئونه

ميرزاخان انصاري

مرزاخان انصاري د نورالدين زوی او د بايزيد
روښان لمسی دی. پر تېر «اورمې» او په غالب گمان سره
د «۹۸۸» هـ ق کال په شاوخوا کې زېږېدلی دی.
بايزيد روښان د افغانستان پر تاريخ کې د يو اتل مجاهد
حيثيت لري، ده او دده خوځښات تر ډېره وخته پورې
د مغولي حکومت مقابله کړېده، خو د دغو جنگونو څخه
وراندې او وروسته د مرزاخان انصاري په هکله
تاريخ هيڅ نډې ليکلي خو د دوی سره اټکل کېږي چې يا خو
مرزاخان انصاري د روښاني نهضت د مشري څخه جـ.
نيازه و او يا دا و چې يو فقير مزاجه سړی و چې د تبليغي
او ديني چارو څخه پرترې د مشري او واکمنۍ سره مينه
نه وه. خپله مرزاخان انصاري داسې وايي:
«د دنيا په جنجال څرنگه خودنمايي
بڼې د دين خبرې زده کړه له خطيځه»
د اورمې انگرېز، ختيځ پېژندونکي د وينا مطابق،

مرزاخان انصاري يو سياح وچي د هرات څخه تر اگري
پورې په ټول افغانستان او هندوستان کې مشهور وکيدای
شي چې د راوړني دغه وينا تر ډېره حده حقيقت ولري، د-
مرزاخان انصاري دلاندې بيت څخه دده سياحت معلومېږي:

مرزا په برهان پور کې ننداره کړه

له اصلي وطنه راغی بيا نه ځينه

د مرزاخان انصاري د مړينې نيټه بڼه معلومه نده

خو دولت لواړي دده د مړينې نيټه دخپل شعر په يو-

بيت کې داسې بنودلې ده:

د دکن په جنگ شهيد شوي خشنود اوسه

په تاريخ د زر څلويښت کې دې گزرو

ددې جگړې محنه په خپله د مرزاخان انصاري پر شعر

کې داسې انځور شويده:

په تاريخ د زر څلويښت و راځبر

چې لیده شو پر دکن گوجرات جبر

له دې شعر څخه څرگندېږي چې مرزاخان انصاري په

«۱۰۴۰» هـ ق د دکن په يوجنگ کې شهيد شوی دی.

د مرزاخان انصاري شاعري:

مرزاخان انصاري د بشپړ ديوان خاوند دی، چې ځينو

ليکوالو دی د پښتو شاعرانو په لومړۍ لیکه کې درولی دی.
 د میزخان انصاري شاعري تصوفی رنگ لري، دکلام-
 جام يې د توحیدي اسرارو او رمزونو په میوې کې دی، د
 وحدت او معرفت رازونې يې ډېر ښکلې بیان کړيدي. دده
 دیوان ادبي، علمي او تاریخي ارزښت له دی څرگندېږي چې
 کلام يې موندنې ته د تصوف دیوی منظمې مفکورې په توګه
 ورباندې شوی دي.

همدارنگه که موندنې د انصاري دیوان په غور او خیر-
 س تر کتنې لاندې ونیسو نو جوتېنې چې دده د
 تصوف کیفیات درحمن بابا غوندي ښکارې ندي، خوشه
 له دې بیا هم د یوان يې له دغو ښیګڼو څخه بېخي خالی ندې
 بلکې ډېر څه لري:

نن به وکړم څو صفته	* د مولا له ارادته
هر یو فعل چې يې وینې	* خالي ندی له حکمته
پر احمد «ص» نزول قرآن شو	* چې سل څوارلس يې سورته
چې شپږ زره په شمار دي	* شپږ سوه شپږ شپيته آيت
دېرش يې سپارې دي	* څوارلس يې سجده دې تلاوته
درې لکه دریش زره دولس څه	* بیا يې څوارلس روايت

په پښتو به يې زه وايم * د هر حرف يا زده لخته
رهبري يې د توحيد که * په څولونه عبارت
کل صفت يې بيان شوي * د توحيد له معرفته
لکه علم د توحيد دی * نور دي واپه اشاره

دميرزا کلام شيرين شو

د روښان له برکته

څه غواړي؟

سرو مال نه تېر دي اسلامي خادمان څه غواړي؟

داد مؤمنانو دين دی، اوس مؤمنان څه غواړي؟

داچې د اسلام خاورې ته روس کافر راغلی دی

څه ورته پکار دی، ستا ايمان او وجدان څه غواړي؟

کفر نه سپی بڼه دی دڅښتن کورته غل نه پرېږدي

«خلق او پرچم» روس راوستو پاک افغانان څه غواړي؟

خپلی منځې ونغاړه، نعره د تکبير پورته کړي

بیا نو گوره داچې حق پرسته زلميان څه غواړي؟

داچې د دینمن گولوته خپله سینه سپرنسې

خیال او فکر ساته سر ښندونکی کسان څه غواړي؟

تاسي زما اطاعت وکړي، تر هغه وخت چې زه د الله «ج» او د رسول الله «ص» اطاعت کوم، خو که چېرې له مانه داسې کار وشو چې له هغه نه د الله «ج» او رسول الله «ص» نافرمانی څرگنديدله نو پر تاسې باندې زما اطاعت واجب ندي.

مه ٿڳورہ مخلوق ته دخالق اوامر و منہ !

نن دغه روان جہاد کي تانہ قرآن څه غواړي؟

تل چي اسلامي مينه به زړونو کي جاري ساتي

داد پاک الله په مينه مست زاهدان څه غواړي؟

وار په وار روان دي له دنيا ځني عقبې ترځي

څه آرزو لري دشهداؤ کاروان څه غواړي؟

وايي شهيدان چي زمونږ سرې ويښي رواني شوې

داد نام و ننگ ځای دی زمونږ ماشومان څه غواړي؟

وايي ماشومان چي مونږ به ساتو د پلرميراث

زاموده منلې، چي خراخوړي مشران څه غواړي؟

تا په سرموزي الفاظو دانظم ليکلی دی

خيال کوه «مياخېله» نړيوال مسلمان څه غواړي؟

مېرمن ناز و

داميرمن دملي قايد ميرويس خان، مور ده چې د دې ژوند او اشعار د پښتو په قيمتي اثر «پته خزان» کې ذکر شوي دي او داميرمن يې داسې معرفي کړيده: «هسې نقل کا چې ناز و د سلطان ملغي توخي لور ده چې تولد يې په «۱۶۰۱» ع کال کې هغه ځای ته نژدې و چې تازي» نومېږي سلطان ملغي په هغه وخت کې د غزني تر جلد که د اقوامو مشر ؤ او په استقلال يې حکومت کاوه. ناز و په کوچنيوالي کې د پښتنو ميرمنو او سپين بېرو علماؤ وڅخه لوست وکړ او داسې ښځه وه چې نارينه يې مېړانې، شجاعت او سخاوت ته حيران وو. روايت دی چې سلطان ملغي سور غره ته نژدې په جنگ کې مړ او حاجي عادل چې د ناز و ورور ؤ، د پلار په انتقام جنگ ته ولاړ، کلا او کور يې ناز و ته پرېښودل او په هغه وخت کې.

۱- تازي : پورېاټ دی دکلات اوکندهار ترمنځ.

ناز و نوره په ملاکړه او د جنگياليو ځوانانو سره يې کور
او کلا د دښمنانو له تاراکه وساتل.

ماته خپل پلار حکایت کاچې ناز و انا په میلستیا او د غویانو،
مسافرانو په پالنه معرفه وه او هر وخت چې پر ژبې به د-
مسافرانو قافلې راغلې، د ناز و پر کلا یې اړول، سوو سوو -
میلان به یې روزل او دوی تر به یې دودۍ ورکوله، چا چې
به کالي نه درلودل لباس یې ورکاوه او د سخاوت نوم یې
خپور شو. ناز و په حباله د بنالم خان هوښۍ وه چې د کرم خان
ځوی و او د هوښکو بنالم خیل چې یو وخت د قندهار او -
اصفهان بادشاهی د دوی وه له دی طبیعي شجرې ټخه دی.
ناز و څلور زامن درلودل چې مشر یې حاجي میر خان دی
او نور عبدالعزیز خان، یحیی خان او عبدالقادر خان دی.»
هسې روایت کا مؤلف له خپله پلار چې :

« ناز و انا عابد او صالحه ښځه وه او خپلو زامنو تر یې
ټول عمر په او داسه شیدې پور کولې او چې حاجي میر خان تولد
شو خوب یې ولید چې :

شیخ بیټني رحمه الله علیه ورته وایي : « دانوی ښه وروڼه،
چې لوی کار ونه به وکا او په زیارت د بیت الله به ځان مشرف-
کا او له نسله به یې پیدا شي پادشاهان چې دین به روښانه کا.»

نوحاجي ميرخان چي وزبن ده مور يي په ديانت اوعبادت
 سره لوی کا او دين فرائض يي ټول په اووم کال وروښوول
 او هر کله به يي ده ته نصيحت کاچي: زویر! دشيخ بيټني -
 نيکه «قدسي الله» له قوله ستا په مخ کې دی لوی کاروند، نوچي لوی
 شي، د خدای عبادت او د خلق خدمت کړه، ته خدای پيدا کړه
 يي ددې له پاره چي لوی کاروند ترسره کړي او خلق الله ستا په
 خدمت آرام شي. روايت دی چي حاجي ميرخان په هر وخت
 ويل چي زما مور ماته دلويو کارو وصيت وکړ نو زه بايد
 هسي کاروند وکړم. هرکله چي په «۱۱۱۹» هجري کال يي قوم دظالمانو
 له ظلمه وژغوره نو يي د شکر سجده وکړه او ويي ويل:
 خدايه! دا هغه کار و چي ماته مور سپارلی او وصيت يي کړي
 و. دا خو ستا د بندگانو خدمت و چي ماته ترسره کا.

زما پلار هسي ويل: چي نازو انا علاوه پر سخاوت ،
 شجاعت او عبادت هسي ښځه وه چي د خدای تعالی په مناجات
 کې يي ډېر اشعار ويل: او يو ديوان يي درلود چي دوه زره -
 بيتونه پکې وو او هلته يي ښه نکات اداء کړي او داسي يي ويلي
 ووچي: نارينه يي هم نشي ويلای او دغه رباعي دنان وانا ده
 چي ما دخپله پلاره اوریدلې وه.

مهرگاه وه د نرگس لېمه لاند
 خاڅکي خاڅکي يي له سترگو خنډه
 ماويل خه دي ښکليه کله وي اړاک
 ده ويل ژوند يي دی يوه خوله خنډه

پورتنی رباعی ته چې سرې بڼه ځیر شي، د دې میرمنې لوړ
 فلسفې افکار بڼه پکې ځلېږي ژوند او مرگ او دې دواړو ته
 یې د خوش بڼې او بد بڼې نظریه په ډېر بڼه شان تصویر کړي
 ده او همدا فکر دی چې د شرق معاصر فیلسوف «اقبال» -
 تقریباً، دوه سوه کاله تر دې وروسته پرخوب و الفاظو کې
 راپوي او وايي:

شې زار بگرست ابر بهار که این زندگی گریه پیهم است
 «خشید برق سبک پرگفت خطا کرده ای خنده یکدم است

د دې میرمنې نورې معرفي ته حاجت نشته فقط همدا غه فخر
 یې بس دی چې پښتانه ملت تر یې د ملي قاید میرویس خان په
 شان نابغه او تنگیالی ځوی وپاندې کړی دی چې د وطن د -
 آزادی تاریخ به هیڅکله دده کار نامې هېرې نکړي.

تمرین : ۱- زده کوونکي دی د ناز و او علامه اقبال رباعی گانې

په یادو زده کړی.

۲- زده کوونکي دې لاندې لغات په مناسبو جملو کې استعمال کړي:

قاید :

تاراکه،

جباله :

کارنامي:

دافغان حال

زما پر کور دغم نارې دي زه به چېرې لاړشم
د تور تم تورې تورې شپې دي زه به چېرې لاړشم
دروڼه مې مری خویندې مې کوندې درپه در ژرېرې
آه د زېږې مراندې مې پرې دي زه به چېرې لاړشم
چې سترګې اړوم محیط مې ټول سلګې سلګې دی
د بور و میندو غلبلی دي زه به چېرې لاړشم
لوړې ژورې، شارې د بښتې شپې درې مې د ملک
ټولې زما په وینوسې دي زه به چېرې لاړشم
تن مې زخمي دی، کور مې وران له زړه مې وینې خاڅي
دوینود ندکې مې غوټې دي زه به چېرې لاړشم

داچې لبوان يې غوښې خوري په بې غوري مړه کړي
 د اټول زما د زړه قطرې دي زه به چېرې لاړشم
 په ستر و خوارو مې د قام ټول هېوادونه پکړي
 خدايه داڅه سختې شپې دي زه به چېرې لاړشم
 چې د جهان سوکالي ووينم نينه-نينه شم
 پر ما د غم تورې تيارې دي زه به چېرې لاړشم
 سترگې مې وباسئ چې روندشمه څه ونه وينم
 مخ ته مې څه د غم پردې دي زه به چېرې لاړشم
 چېرې پيدا کړمه آرام د نا آرام زړه گوټي
 و سوم سينه کې مې لمبې دي زه به چېرې لاړشم
 زه د بې وزلو په حاله ژاړم د خوارانو مل یم
 دلته ځورېږي که دورې دي زه به چېرې لاړشم

زما قيصه کي بي له غمه پورخه وي آشنا
 په غم لړلي افساني دي زه به چيري لارشم
 دماغ خراب ، زړه په ټوپو، سترگي له اوبڼکو د کي
 نن د افغان د انښاني دي زه به چيري لارشم
 څوک به پيدا شي چې په خوار اولس مي زړه وځي
 په هر زړه سواندې د انارې دي زه به چيري لارشم
 زه بیده زموڼه لتوم چې پکې درد پيدا کړم
 خوافسوس دا قيصې زړې دي زه به چيري لارشم
 په دې خبر نه يم چې څوک يم او څه شي غواړم
 پر مخ مي اوبڼکې راخوري دي زه به چيري لارشم

بيا دې جهان کړ راته اورد «مظلوم يار» قلمه!

دماڅه د ویر سوې نغمې دي زه به چيري لارشم

قيود

قيود هغه کلمې دي چې د فعل سره يوځای کېږي او هغه په يو حالت او وضعيت پورې مقيد کوي مثلاً په دې جمله کې « زلمی راغی » هيڅ قيد نه شته از که ووايو چې زلمی پر خندا راغی، نو دلته يو بل شى هم پيدا شو چې د راتلو فعل يې په هغه پورې مقيد کړ او هغه د خندا حالت دی. قيود په پښتو کې ډېر قسمونه لري او د بېلو بېلو مقصدونو له پاره راځي:

۱- د زمانې قيود:- چې يو فعل تر د زمانې او وخت قيد ورکوي لکه:

پروڼ ولاړم اوس راغلم- زه هميشه کار تر دوخته خم، هر کله راشي هر کله اوسي.

۲- دځای او مکان قيود:- لکه: دلته کښته، پاس وڅېږه، کښته کوز شته، نژدې راشه، وړاندې لاړشه.

۳- د شک قيود: لکه: گوندی راشي، بنایي سباته ولاړستم.

۴- د علت قيود: لکه: څله ځي؟ ولې نه کښي!

۵- دوضيعت او حالت قيود: لکه: ژر ژر راجه، په-

منده منده خه، ولي ورو ورو چي؟

يارگېر نه: په پښتو کي صفات هم دقيق په صورت -

استعمالېږي لکه: يواځې مه خه، له دې سره ملگري ولاړ

شه، پروڼ له مانر پټ ولاړې، زلمی هغله غلی ناست دی.

د سنګر غازي

روح به می واخاپ، تن هم خاورو ته سپارمه

مرګیه مه راځه دځمه

د آزادی آرمان دګران وطن لرمه

مرګیه مه راځه دځمه

ماد ژوندون په بیه تاسره سوداګرېد.

مادهېواد مینه مرګیه په رښتیا ګرېد.

د خدای په لار کې می دروس سرغږاګرېد.

دګران وطن د خپلواکۍ مینه لرمه

مرګیه مه راځه دځمه

د نیکه ترغ

برای می داز خمی ز پره ناکرار کرم
په جهان جهان غموی پی گرفتار کرم
خه و وایم چي پی خرنګه آزار کرم
هسي رنګه چي د ژوند پی بېزار کرم

زه گرم نه یم د ازمایزه لپونی دی
غم لری، نازولی دی کمکی دی

په ژړا-ژړایي وه ایستم له سبار ه
بو یی تلم په نیمه شپه کې تر کهساره
هسي ویني بهېدلې له پرهار،
چي له غمه یی ژړل می تر سهاره

چي له مایي پاتی کړی کلی کور دی
د ازمایزه نه دی په گوگل کې می سوراوردی

لوی سهار شو نسیم راغی شیدای شوم

دیار بوی را باندې ونښت سودای شوم

دخپل زړه په خبر په غم د جدای شوم

مخ مې و نیو و صحرا ته صحرا یی شوم

په ژړا او په افسون لکه مجنون شوم

هری خواته گرځېدم په زړه زبون شوم

د بېلتون غم مې په زړه باندې چاپېر شو

زخمي زړه مې په غم و د جانان زېر شو

د دلدار د فراق غم را باندې ډېر شو

خپل تېر شو را په یاد جهان مې هېر شو

نژدې مخ کئ د نیکه د قبر خواته

په ژړا مې شروع وکړه دې وینا ته

نيکه جانہ د دنیا غم و خراب کړم

نيکه جانہ دهجران لمبو کباب کړم

رقيبا نو په پېڅور ډېر په عذاب کړم

روپياري د بېگانه خلکو تراب کړم

په دې فکر کې خورا په زړه افکار يو

چې دا پاته ولې داسې له اغيار يو

عاشقان د ترقی د خپل وطن يو

په خپل دين باندې مونږ تېر ترسروتن يو

په خدمت کې د اسلام ډېر غير تمڼ يو

پر داخپله خرابه مېنه مین يو

څه به کړو چې دا درياب راته ساحل شي؟

دلور تيا د محبوب وصل را حاصل شي

نيڪه ٻڻڻ ڊڄال ڀڄ ڏيه ڪڙه له گوره

چڀي: اي زويه، اي زما دسترگو توره!

ڪه د عيش پيما نه، نه غواڙي ڀڄ سڪوره

زمونن اعمال د خان سرمشق ڪڙه تاريخ گوره

ور ڪول مو ڀه اسلام باندې سرونه

ڀه غيرت مولاندې ڪڙي وو مڪونه

چڀي اعلان به مو د جنگ ميدا ڀي ڪڙه

تا د ننگ پرلوري مونن پهلوا ڀي ڪڙه

سرو مال به مو تر دينه قريبا ڀي ڪڙه

ڀه د بنمن به مو ترخه زندگاني ڪڙه

يوله بله ڀه اخلاص ور ڪڙي لاسون

د ناتوانوسره و ڪڙي ڪو مڪونه

د نفاق له خيري پاک کړئ صورتونه
په يو والی سره وکړئ ښه کارونه
واسطه چې په دنيا کې دخوارۍ ده
بېکاري ده ، بېکاري ده ، بېکاري ده

مونږ تېرکړی ښه دوران په اتفاق و
مونږ گټلی نوم نشان په اتفاق و
بېرولی مو جهان په اتفاق و
چې فاتح وو پر دښمن په اتفاق و

هغه ښه دگټنۍ شې چې پرا فاق دی

اتفاق دی ، اتفاق دی ، اتفاق دی

که مودغه رنگه حال یا موژ وندون وي

یا سبا مودامید لکه پروت وي

یادې خدای نکړي نفاق وي یا بېلتون وي

نونیکه به موله غمه ځیگر خون وی

تقریبت :

- ۱- د تېر شعر مطلب په لنډه توگه په کتابچو کې وليکئ.
- ۲- د اتفاق په باره کې يوه لنډه مقاله وليکئ.

د تېر لوست اخات :

(۱) گرم :	ملا مت	(۲) گوگل :	سینه
(۳) زبون :	خوار-حقیر	(۴) فراق :	جدایي
(۵) تېر :	کورنۍ - قوم	(۶) هجران :	جدایي - بېلتون
(۷) ساحل :	د سیند غاړه	(۸) مفتون :	عاشق

متلونه

- ۱- درواغ د ايمان زيان دى.
- ۲- د زړه، زړه ته لار وي.
- ۳- د زمري غاړې هډوكونه وي.
- ۴- د عقل وږى نشته او د دنيا موږ.
- ۵- ځمكه هغه سوزي چې اور پرې بلېږي.
- ۶- اوبښ په بله نه وهل كېږي.
- ۷- په يوه پټه كې دوه پټې نه ځانېږي.
- ۸- سترگه په ښو نه درنېږي.
- ۹- لوى يې كړې لوي مه راكوي.
- ۱۰- كه نن پر ما سبا پرتا.
- ۱۱- پرې كړې مړې كړه.
- ۱۲- دوه غوايي چې ښكر په ښكر شي، زيان يې د بوټوكانو وي.
- ۱۳- د ريب په لوبه نه خړېږي.
- ۱۴- د ښځه هغه ښې چې اول (هو) او اخري (نه) وي.
- ۱۵- د ظلم كاسه ښكوره ده.
- ۱۶- د وچو سره لامله هم سوزي.
- ۱۷- د لمدو خټو لږې اوبه دارو وي.

د انقلاب په بهیر کې

پاڅېزه مؤمنه تاته نشته د خوب وار نور

ځان دې کړه بيدار نور

وخت دی د سحر

شاوخوا وگوره پلوشې د لمر خورې دي نن

هول مؤمنان ستاد کار نامو په نندارې ځي نن

اوس که نه ځان پوه کړې ستارا غلی وخت د کار نه

ځان دی کړه بيدار نور

وخت دی د سحر

وړان شوي کورونه ستاد وروغو غوږي زانوي

سترگی ستا وخوا ته نن د کونډو ویتیمانوي

و د انګه سنگر ته مجاهده په تلوار نور
 ځان دې که بیدار نور، وخت دی د سحر
 ایسته که بستر دې د غفلت خو بونه مه کوه
 لېرې که تشویش د بزدلۍ غمونه مه کوه
 وشمه وطن نه د اشیطان، ظالم مکار نور
 ځان دی که بیدار نور- وخت دی د سحر
 د پری غولولی په چل فریب دی ظالمانو دي
 وینی یې زبېښلی د مظلومو عاجزانو دي
 ورکه په شدت د هر لېو په خوله کوزار نور
 ځان دې که بیدار نور- وخت دی د سحر
 لېرې مغروریت که خواشانت نفسانی سره
 مه وهه چکرې بېهوده هوسرانی سره

لېرې كېه خيا لونه د پردود انتظار نور

ځان دې كېه بيدار نور - وخت دې د سحر

وگوره قرآن ته دېر سپېڅلى قوانين لري

ستاد كاميا بې لپاره ښكلى براهين لري

پورته شه خوځېږ د همت پر دغولار نور

ځان دې كېه بيدار نور - وخت دې د سحر

واوره مرگيه ازه چي تاته ترخو ائي تېرېنم
 پر پشانه، نه يم، تر هر خه په ځان خوښي تېرېنم
 يمه افغان تر خپلواکي به په گرانې تېرېنم
 پښېان نه يم، پښېالې کله کوم
 مرگيه مه راځه دځمکه

* * *

مرگيه دومره خو واورو کړه چي وطن ووينم
 په گران وطن کې خپلواک ځان او هر پتن ووينم
 خوله په خندا دا افغانانو مرد وزن ووينم
 بيا خوښه ستاده ځان و تاته در سپاره
 مرگيه مه راځه دځمکه

* * *

داخنګه کېدلاى شي؟

هم ځان هم دځان نيکه ۹۹!

هم زوى هم ماما ۹۹!

هم پلار، هم زوم ۹۹!

هم نروى، هم خسر ۹۹!

هم ماندينه، هم انا ۹۹!

يوه اروپايي ټوكي ليكونځى دا خبره داسې حل كړيده چې وايي:

«مايوه كوندۍ بنځه وكړه چې دې كوندې يوه بڼكلې لور

درلودله، زما پلار دكوندې په لور مين شواو هغه يې په

نكاح كړه چې په دې ترتيب نو زما پلار زما زوم او زه دخپل

پلار خسر شوم؟

زما زوى پيدا شو چې هم زما زوى ؤ او هم مې ماماځكه

چې خور يې زما دپلار ماندينه وه نو زما زوى زما ماما هم

شو او ځكه چې زما بنځه زما دپلار دبنځې مور وه نو زما بنځه

هم زما ماندينه او هم زما انا شوه او خنګه چې دانا ميرې نيکه کېږي

نوزه هم دځان نيکه شوم!!

په دین غیرت

د محمد رسول الله په دین غیرت دی پکار
په مسلمان د اسلامي قانون عزت دی پکار
ظالم، ملحد زموږ هېواد باندې تېری کړیدی
د تجاوز په مقابل کې لوړ همت دی پکار
مسلمانانو د هر ګوت نه راوچت شئ و اړه
د خپلې پاکې عقیدې عزت حرمت دی پکار
که د الله په لاره مرواېدی ژوند به ګټور
په دغه لاره کې ښکلی مرګ د شهادت دی پکار
ددې لپاره چې دښمن باندې بری و مومو
د زړه له کومې اسلامي عالم وحدت دی پکار

پاک اسلامی عالم و عمل دمسلمان گانه و عی
هر مسلمان ته اسلامي زېب و زینت دی پکار
چې پوچ نظر دکمونېزم پرې اثر ونه کا
هر یوانسان ته ژوندانه کې علمیت دی پکار
خو چې اسلام حکم فرما شي پر دا ټوله دنیا
مجاهدینو ته کلک هوډ او شهادت دی پکار

چې په مېړانه د دښمن مقابله کوي تل
له داسې ځوان سره «نېکمله» محبت دی پکار

۱- زده کوونکي دی پورته شعر په نشر واره وی.

۲- زده کوونکي دی پورته شعر حفظ کړی.

۳- زده کوونکي دې لاندې لغات په مناسبو جملو کې استعمال کړي:

حرمت - غیرت - بری - وحدت - علمیت - هوډ

د شاعر مدح

ابوالعینا، د بغداد مشهور شاعر او ټوکی د ابن مکرّم د
مصر له ټوکی شاعر سره د کوم امیر په مجلس کې څنگ پرڅنگ
ناست و، او یو د بل سره یې پټې پټې خبرې کولې.
امیر د دوی سرگوشي ته ملتفت شو، او د ټوکو په ډول
یې ورته وویل:

بیاڅه درواغ جوړوئ!!

ابوالعینا فوراً ځواب ورکړ:

«ستاسې مدح کوو!!»

غزل

هرڅه شوي په ازل کې نور به نشي

چې بي برخه د پياده، ده سور به نشي

که په سل رنگه تدبير احتياط پری وکا

هغه شپه چې بي د کور وي گور به نشي

په لباس د بېگانه ؤ غلط مه شه

چې له مور و پلاره نه وي ورور به نشي

ذاتي تور نه و نه په وعظ نه سپينږي

هغه زړه چې خدای سپين کړی تور به نشي

بې دردان به په درد کله کړي "يونسه"!

مړي ايرې که هرڅو پوکړې اوږ به نشي

وايي چي :

د سقراط په وختو کې يوسړی د جنگ له ميدانه وتښتيد.
نو سقراط ورته وويل : دا ډېر شرم دی !
هغه سړي وويل : که دا شرم قبول نکړم نو مرگ دی ؟!
سقراط وويل : ژوند هغه وخت ښه وي چي وروسته
شرافت ولري که داندوي نو ترې شرافته ژوند مرگ ښه دی !

د خان ویر

یو د خپل خان نه یم ، نور چي گوري دهر چایمه

خدایښ و د ژپایمه

خدایښ و د ژپایمه

خانته درمل نه شوم ، خود نور و تل دوا یمه

خدایښ و د ژپایمه

خدایښ و د ژپایمه

نوي شوه نغمه د ژوند

گره هنگامه د ژوند

تېزه قافله د ژوند

یوزه تنها پاتي بي جرس او بي صدا یمه

خدایښ و د ژپایمه - خدایښ و د ژپایمه

بند په ساحري دچا

قيد کړم سامري دچا

وريت شوم په نغري دچا

سوځم نه پوهېږم ورتيدو ته په خدايمه

خداين و د ژپايمه

خداين و د ژپايمه

ځانته ويرانه يممه

بل ته خزانه يممه

پټه افسانه يممه

په ځان مې څه ونکړه په تعريف د تېر ابايمه

خداين و د ژپايمه

خداين و د ژپايمه

ورکه ابتدا، زما

سرشوه انتها زما

قورتم ده دنیا زما

من پرون می ولاړه، ناخبره له سبا یمه

خدا ین و د ژپایمه

خدا ین و د ژپایمه

وحدت

يوه وړخ ما د وطن يو خورا زوړ تاريخ وکوت چې تقريباً
زرگاله دمخه لیکل شويدي يعنې د ابو الفضل بيهقي مشهور
تاريخ چې نومون د وطن حال پر مرحوم سلطان محمود زابلی
او دده د زامنو په عصر کې مفصل لیکلی دی، وکوت.

له دغه تاريخه ښه څرگند ښي چې په هغه وخت يعنې
د غزنويانو په عصر کې نومون د وطن د څومره جلال او برم-
خاوند ؤ. غزني د غزنويانو د شاهنشاهی لوی مرکز ؤ، د سلطان
محمود زوی «مسعود» چې د هرات نائب الحکومه ؤ له
هرات ولاړ، شاوخوا يې خورا ډېر مملکتونه ونيول.
بیهقي نومون د وطن نامتو مؤرخ لیکلي:

مسعود غوښته چې ولاړ شي، بغداد چې د آسيا د شاهشاه يو
لوی مرکز ؤ، هم يې وپي او ټوله ايشيا د غزني تر پاچهۍ (اندي)
کړي. مگر کله چې دى په ايران کې ؤ دده پلار سلطان محمود په
غزني کې وفات شو.

مسعود افسوس کوي چې پدغه لور مقصد کې کامياب نشو چې

په ويچار کور کې زما گرځي لس کلونه کېږي

ويني بهېږي لا ترخوبه دا ظلمونه کېږي

ته ورته ناست يې د ښکېلاک په لاس مې کونډ کېږي

اوس مې لنډ پرېږده ويچار کور ودا نوم

مرگيه مه راځه دځمکه

مرگيه مه راځه دځمکه

نوی افغانستان د پاره چه یو اسلامي، خپلواک او پرمخ تللی
افغانستان به وی رښتینی او گټور غړی وروزل شی.

ومن الله التوفيق

د افغانستان تعلیمی مرکز

فهرست

شماره	عنوان	مخ
۱-	حمد	۱
۲-	نعت شریف	۳
۳-	پسرلی	۴
۴-	د حضرت ابوبکر صدیقؓ لومړۍ خطبه	۵
۵-	د سکر غازي	۷
۶-	د مستعار وکلمو لیکنه	۱۰
۷-	د حضرت عمرؓ لومړۍ خطبه	۱۳
۸-	په نړۍ کې د افغان جګه شمله شوه	۱۵
۹-	نوی د اکت	۱۸
۱۰	سکر ته سلام	۲۰

شمبر	عنوان	مخ
۱۱-	د حضرت عثمانؓ د خلافت لومړۍ خطبه	۲۲
۱۲-	سره یوشی !	۲۳
۱۳-	صفت	۲۴
۱۴-	شهید وای	۲۸
۱۵-	دوه لېوني	۳۱
۱۶-	نفاق	۳۲
۱۷-	د حضرت عليؓ د خلافت لومړۍ خطبه	۳۴
۱۸-	شهادت په شریعت	۳۶
۱۹-	پاچا او غوره مالان	۳۸
۲۰-	زماوسله ده عقیده	۴۲
۲۱-	مصدر	۴۴

شمبر	عنوان	مخ
۲۳-	نصیحت	۴۷
۲۴-	حمید مومند	۴۹
۲۵-	التجاء	۵۳
۲۶-	چاته په سپکه سترگه مه کوره	۵۵
۲۷-	فعل	۵۷
۲۸-	پندونه	۶۳
۲۹-	مرزاخان انصاری	۶۵
۳۰-	خه غواړی؟	۶۹
۳۱-	مېرمن نازو	۷۱
۳۲-	دافغان جال	۷۵
۳۳-	قیود	۷۸
۳۴-	د نیکه ژغ	۸۰

شمبر	عنوان	مخ
۳۵-	متلونه	۱۶
۳۶-	دانقلاب په بهير کې	۱۷
۳۷-	داڅنگه کېدای شي؟	۹۰
۳۸-	په دين غيړت	۹۱
۳۹-	د شاعر مدح	۹۳
۴۰-	غزل	۹۴
۴۱-	وايي چې :	۹۵
۴۲-	د ځان ویر	۹۶
۴۳-	وحدت	۹۹
۴۴-	زده کړه	۱۰۱
۴۵-	دوه رنگي	۱۰۳
۴۶-	عزت	۱۰۵

شمبر	عنوان	مخ
۴۷-	د پښتو ترجمې	۱۰۷
۴۸-	زلزله	۱۱۳
۴۹-	مثنوي	۱۱۵
۵۰-	په ټولنه کې د ژوند آداب	۱۱۷
۵۱-	خلوريزې	۱۲۲
۵۲-	مڼه مېرمن	۱۲۵
۵۳-	اتل سرښندى	۱۲۶
۵۴-	مناجات	۱۲۸
۵۵-	ماخذونه	۱۳۰

پښتو

د نهم بولگی لپاره

مؤلف : محمد صدیق «کامران»

پستق

دنهم تولگی لپار

مؤلف : محمد صدیق کامران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا
قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم فرمائیے دی۔

رَضِيتُ
خوشنیم
بِاللَّهِ رَبًّا
جہ اللہ مورب دی۔
وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا
او اسلام مو دین دی۔
وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا وَرَسُولًا
او محمد صلی اللہ علیہ وسلم مورسول ونبی دی۔

بسم الله الرحمن الرحيم

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ وَجَعَلَهُ أَكْرَمَ الْخَلَائِقِ بِالْعِلْمِ
وَالْكَرَمِ وَجَعَلَ أُمَّةً مُّحَمَّدٍ خَيْرَ الْأُمَمِ وَأَمَرَهُمْ بِالذَّعْوَةِ وَالْإِرْشَادِ
وَالْجِهَادِ الْمُعْظَمِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَمُعَلِّمِ
الْبَشَرِ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ.

په هیواد کی د سپیڅلي جهاد د پیل څخه راپدیځو، استادانو،
علماء او پوهانو، د شاگردانو د علمی اهدافو د تر سره کیدو او د
اسلامی فرهنگ د ودی او پر اختیاد پاره په مختلفو برخو کی او
د پوهی له ښیځنو څخه د ښی گټی اخیستنی په خاطر کاکه پاملرنه
کړیده، او په دی توگه ئی د مهاجرت د ناخوالو او بدو شرایطو
سره سره دا خبره نړیوالو ته ثابته کړه چه د افغانستان غیور او
قهرمان ملت وکولای شول د جهاد په تیرویو ولسو کلو کی د توری
او قلم مبارزی ته یو د بل تر څنگه ادامه ورکړی. د افغانستان
تعلیمی مرکز چه د مختلفو درنو جهادی تنظیمونو له پیاوړو غړو
څخه تشکیل شویدی په خپل وار سره هڅه کړی ترڅو په
هیواد کی دننه د مدارسو د رسی پروگرامونه له ورځنیو
شرایطو او علمی معیارونو سره سم ترتیب او د لمړی دوری

درسی کتابونه او دهغو محتويات د منل شویو تعلیمي اصولو او
پراساس تهیه او تطبیق کړی . اوس چه دلوی خدای په فضل
د لمړۍ دورې د کتابونو چاپ او ترتیبول پای ته رسېدلی او
د خدای پاک په مرسته منځنۍ او دوهمه مرحله شروع شویده
بیایي هم خپله علمي دنده دیوه غوره تعلیمي پروگرام په برابر-
ولو کی چه د ټولو تعلیمي بنسټونو او علمي موازینو سره برابر وی
نده هیره کړی . او د پخوا په شان ئی د درسی کتابونو په برابرولو
او تدوین کی د نورو مختلفو جهادی تنظیمونو د پروگرامونو
څخه په استفادی سره زیاته پاملرنه کړیده .

د افغانستان تعلیمي مرکز خپله دنده بولی چه د نصاب مدیریت
له هغو استادانو ، پوهانو او کارکونکو څخه چه دیوه اسلامی
واحد تعلیمي نصاب د منځ ته راوړلو په برخه کی چه له علمي
موازینو سره سمون لری له هیڅ ډول ایثار او سربښدنې څخه
ډډه نده کړی مننه او درناوی وکړی ، او د دوی لایزیات
بریالیتوبونه د علم او معارف په برخه کی له پاک خدای څخه
وغواری .

هیله لرو دهیواد راټلونکی او جوان نسل د قدر وړو مدرسینو
د علمي لارښوونې په نتیجه کی تری زیاته گټه واخلي ، ترڅو دیوه